

Πρόλογος

Στόχος μας με τη συγγραφή του βιβλίου αυτού ήταν να συνεισφέρουμε στη διδασκαλία και μελέτη του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη Γ Γυμνασίου, να βοηθήσουμε δηλαδή στο έργο τους τόσο τους συναδέλφους όσο και τους μαθητές. Προς το σκοπό αυτό, ως προς τη δομή και το περιεχόμενό του, το υλικό μας διακρίνεται σε 12 κεφάλαια ισάριθμα και αντίστοιχα προς τις ενότητες (και υποενότητες) του σχολικού εγχειριδίου. Η δομή του κάθε κεφαλαίου έχει ως εξής:

- Α': Κείμενο
- Β': Λεξιλογικά-σημασιολογικά
- Γ': Γραμματικά ή/και Συντακτικά
- Δ': Παράλληλο κείμενο
- *Πρόσθετες ασκήσεις*: Ασκήσεις επιπλέον από εκείνες του σχολικού εγχειριδίου, που σκοπό έχουν την εμπέδωση, αφομοίωση της ύλης του εκάστοτε κεφαλαίου, αλλά και την εμβάθυνση σε αυτήν.

Επιπροσθέτως παραθέτουμε **κριτήρια αξιολόγησης** και φυσικά δίνουμε **απαντήσεις** σε όλες τις ασκήσεις τόσο σε αυτές που υπάρχουν στο σχολικό εγχειρίδιο όσο και στις δικές μας, τις πρόσθετες ασκήσεις, αλλά και στα κριτήρια αξιολόγησης. Σε **παράρτημα**, στο τέλος του βιβλίου, υπάρχουν πίνακες με **χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις** των ρημάτων και ρηματικών τύπων του βιβλίου, και δύο **ευρετήρια**.

Το υλικό αυτό κατανέμεται σε **2 τόμους**:

- Ο **1^{ος} τόμος** περιέχει επεξεργασμένα τα πρώτα **8 κεφάλαια** του σχολικού εγχειριδίου με τις πρόσθετες ασκήσεις τους.
- Ο **2^{ος} τόμος** περιέχει τα υπόλοιπα **4 κεφάλαια** του σχολικού εγχειριδίου με τις πρόσθετες ασκήσεις τους, τα **κριτήρια αξιολόγησης**, τις **απαντήσεις** και το **παράρτημα** (χρονικές, εγκλιτικές αντικαταστάσεις και ευρετήρια).

Τη δομή του βιβλίου εύκολα μπορεί να κατανοήσει ο αναγνώστης με μια ματιά στα περιεχόμενα. Θα θέλαμε όμως να τονίσουμε ορισμένα, κατά την άποψή μας, συγκριτικά πλεονεκτήματα, προϋόντα συστηματικής μελέτης και επεξεργασίας της ύλης, που επιδιώξαμε να έχει το βιβλίο αυτό. Ειδικότερα:

Α': Κείμενο

Επιλέξαμε τη συντομία ή την έκταση κατά το σχολιασμό, ανάλογα με το πού, κατά τη γνώμη μας, έπρεπε να επιμείνουμε ή όχι. Προς το σκοπό αυτό, οι πραγματολογικές παρατηρήσεις στο αρχαίο κείμενο κάθε ενότητας είναι πολύ σύντομες και μόνο τόσες, όσες είναι απαραίτητες ως πλαίσιο για την καλύτερη κατανόηση του νοηματικού στόχου του κάθε κειμένου αλλά και την ένταξή του στο ευρύτερο έργο του συγγραφέα.

Οι Γλωσσικές και Γραμματικές (ερμηνεία, γραμματική αναγνώριση τύπων, ετυμολογία κλπ.) παρατηρήσεις από το 2^ο ως το 12^ο κεφάλαιο δόθηκαν με συντομογραφίες. Αυτό δεν έγινε απλά και μόνο για την οικονομία στην έκταση του βιβλίου, αλλά και με τη σκοπιμότητα να εξοικειωθεί ο μαθητής με το συνοπτικό υπομνηματισμό-σχολιασμό ενός αρχαίου κειμένου. Η εξοικείωση αυτή, κατά την άποψή μας, του είναι χρήσιμη, όχι μόνο για να κατανοεί και άλλα βιβλία γραμμένα με τον τρόπο αυτό, αλλά και για να κρατά σημειώσεις μέσα στην τάξη κατά τη διδασκαλία του μαθήματος. Για διευκόλυνση δε των μαθητών, στην αρχή του βιβλίου παραθέτουμε **πίνακα** με την πλήρη γραφή των **συντομογραφιών**.

Πέραν τούτου και με δεδομένο το ότι οι μαθητές οφείλουν να μελετούν συστηματικά και διερευνητικά, φροντίσαμε σε κάθε ενότητα να σχολιάζονται γραμματικά και συντακτικά μόνον οι τύποι που δεν είναι γνωστοί από προηγούμενη ενότητα. Αυτονόητο όμως είναι ότι αφενός κάθε μαθητής αφομοιώνει σε κάθε ενότητα διαφορετικό ποσοστό της ύλης, ανάλογα με τις δυνατότητές του, και αφετέρου δεν διδάσκονται στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος όλες οι ενότητες με την ίδια εμβάθυνση και εμμογή. Οποιοδήποτε όμως κενό ή απορία του εύκολα μπορεί να καλύψει ο μαθητής, αν ανατρέξει στο **πρώτο από τα ευρητήρια** που παρατίθενται στο παράρτημα. Εκεί θα βρει σε ποια ακριβώς ενότητα και υποενότητα παρατίθεται και σχολιάζεται ο τύπος που του είναι άγνωστος. Επιπροσθέτως η χρήση του ευρητηρίου κάνει δυνατή την προσέγγιση και το σχολιασμό όλων σχεδόν των τύπων του βιβλίου, ακόμα και αν θεωρούνται πολύ κοινοί ή γνωστοί.

Φροντίσαμε σε κάθε ενότητα να παραθέσουμε πλούσιο υλικό από ομόρριζα-παράγωγα-σύνθετα. Αποφύγαμε και εδώ τις επαναλήψεις. Σε κάθε ενότητα παρουσιάζονται και διαφορετικοί τύποι, γεγονός που σημαίνει ότι ο μαθητής μαθαίνει συνέχεια όλο και κάτι καινούριο. Τα κενά που τυχόν δημιουργούνται ή οι απορίες λύνονται με το **δεύτερο ευρητήριο** του παραρτήματος. Εκεί παραθέτουμε αλφαβητικά όλους του σχολιασμένους τύπους και παραπέμπουμε στην ενότητα όπου υπάρχει ο σχολιασμός τους.

Κατά την παράθεση των ομορρίζων-παραγώγων-συνθέτων, οι διάφοροι τύποι επίσης γράφονται συνοπτικά. Έγινε προσπάθεια να μην επαναλαμβάνονται θέματα ή συνθετικά. Παρά το γεγονός ότι ο τρόπος αυτός γραφής

φαίνεται να παραβλέπει τους κανόνες παραγωγής των λέξεων, παρουσιάζει, όμως, την ανεύρεση παραγώγων, ομορρίζων, συνθέτων ως ένα παιχνίδι συνειρμών, ευχάριστο για το μαθητή και, νομίζουμε, αποτελεσματικό.

Β': Λεξιλογικά-Σημασιολογικά

Ένα από τα αξιοσημείωτα συγκριτικά πλεονεκτήματα του βιβλίου βρίσκεται, κατά την αποψη μας, στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει την υποεπινότητα αυτή, καθόσον **ερμηνεύει λεπτομερώς** όλες τις λέξεις που παρατίθενται στον αντίστοιχο πίνακα του σχολικού εγχειριδίου, δίνοντας όλες σχεδόν τις σημασίες τους με πολλά και, κατά κανόνα, πρωτότυπα παραδείγματα. Επίσης παραθέτει την **ερμηνεία φράσεων και παροιμιών** που σχετίζονται με τις παραπάνω λέξεις. Το υλικό αυτό συνεισφέρει σημαντικά στη διδασκαλία, μελέτη, κατανόηση, ορθή χρήση της γλώσσας, γιατί αφενός ο μαθητής λύνει κάθε απορία του και αφετέρου ο διδάσκων έχει στη διάθεσή του πλούσιο υλικό, χρήσιμο για τη σχολική τάξη.

Γ': Γραμματικά-Συντακτικά

Θεωρήσαμε περιττό να παραθέσουμε πίνακες με κλίση ρημάτων ή ονομάτων ή άλλα γραμματικά ή συντακτικά φαινόμενα. Άλλωστε κρίνουμε επαρκή για το μαθητή της Γ Γυμνασίου όσα οι συγγραφείς του σχολικού εγχειριδίου παραθέτουν σε κάθε ενότητα ή στο τέλος του βιβλίου σελ. 195 κ.εξ. Δε θεωρήσαμε επίσης απαραίτητο να παραθέσουμε αρχικούς χρόνους, που επίσης υπάρχουν στο σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 235 κ.εξ. Αντιθέτως, υπάρχουν στο παράρτημα πίνακες με χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις όλων σχεδόν των ρηματικών τύπων που απαντούν στα πρώτα, τα κύρια κείμενα της κάθε ενότητας.

Δ': Παράλληλο κείμενο

Το δεύτερο κείμενο στο τέλος της κάθε ενότητας του σχολικού εγχειριδίου, σύμφωνα με τους διδακτικούς στόχους του μαθήματος, λειτουργεί μόνον ως παράλληλο. Κατά συνέπεια ενδιαφέρει κυρίως η κατανόησή του και ο νοηματικός-κριτικός συσχετισμός του με το πρώτο, το κύριο κείμενο της κάθε ενότητας. Με δεδομένο αυτό, δεν επιμείναμε στο παράλληλο κείμενο. Φροντίσαμε, όμως, να το αναδείξουμε νοηματικά. Έτσι, χρησιμοποιήσαμε *ελεύθερη νεοελληνική απόδοση* για τα κείμενα αυτά, ενώ επιχειρήσαμε κατά το δυνατόν *έμμετρο* να είναι και η *απόδοση* των ποιητικών κειμένων.

Πρόσθετες ασκήσεις

Διακρίνονται σε: **Α': Πραγματολογικές-Ερμηνευτικές**, **Β': Γλωσσικές-Σημασιολογικές** και **Γ': Γραμματικές-Συντακτικές** (αυτές επίσης διακρίνονται σε **δύο επίπεδα** ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας τους).

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι **τα παραδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν για τις πρόσθετες γραμματικο-συντακτικές ασκήσεις δεν είναι τυχαία ή «κατασκευασμένα», αλλά έχουν αντληθεί μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (Ανθολόγια) των τριών τάξεων του Γυμνασίου.** Έτσι ο μαθητής αισθάνεται οικείο το παράδειγμα, το κατανοεί πληρέστερα, ενώ παράλληλα με την παρουσίαση της κάθε φορά νέας γνώσης επαναλαμβάνει και αφομοιώνει ό,τι προηγουμένως έχει διδαχθεί. Για να καταστεί δυνατή όμως η κατά τον τρόπο αυτό διδασκαλία της Γραμματικής και του Συντακτικού, προηγήθηκε συστηματική δική μας μελέτη όλου του γνωστικού υλικού των τριών τάξεων του Γυμνασίου και ταξινόμησή του ανάλογα με το ενδιαφέρον που παρουσιάζει από απόψεως γραμματικών-συντακτικών φαινομένων.

Το κείμενο ακριβώς από το οποίο έχει αντληθεί το κάθε παράδειγμα που χρησιμοποιείται στις πρόσθετες γραμματικές-συντακτικές ασκήσεις δηλώνεται με συντομογραφία στις απαντήσεις με τέσσερα σύμβολα. Το πρώτο είναι **A** ή **B** ή **Γ**, ανάλογα με το αν το παράδειγμα είναι από το βιβλίο της **A'**, της **B'** ή της **Γ'** τάξης. Ακολουθεί ένα νούμερο που αναφέρεται στην ενότητα και τέλος το γράμμα **A** ή **Δ**, ανάλογα με το αν το παράδειγμα προέρχεται από το πρώτο (**A'**) ή το δεύτερο (**Δ'**) κείμενο της ενότητας. Δηλαδή, αν στο παράδειγμα υπάρχει η συντομογραφία **A7A**, σημαίνει ότι το παράδειγμα προέρχεται από το βιβλίο της **A' Γυμνασίου, από την 7^η Ενότητα και από το A' το πρώτο κείμενο.** Ενδέχεται, όμως, στα τρία αυτά σύμβολα της συντομογραφίας να υπάρχει και ένα **δ**. Αυτό σημαίνει ότι το παράδειγμα είναι διασκευασμένο. Επομένως, **B6Δδ** σημαίνει βιβλίο **B' Γυμνασίου, 6^η Ενότητα, Δ' κείμενο** (αυτό δηλαδή που βρίσκεται στο τέλος της ενότητας), **διασκευασμένο παράδειγμα.**

Τέλος, πλούσιο είναι το υλικό (και από άποψη αριθμού αλλά και από άποψη ποικιλίας διαφορετικών τύπων) των πρόσθετων ασκήσεων που μπορούν να καλύψουν στο μεγαλύτερο, νομίζουμε, βαθμό τις απαιτήσεις τόσο των διδασκόντων όσο και των διδασκόμενων.

Γενικότερα, θα θέλαμε και πάλι να επισημάνουμε ότι το βιβλίο αυτό είναι προϊόν συστηματικής μελέτης. Φυσικά, λάθη ή παραλείψεις του είναι αναπόφευκτες, ενώ είναι μεγάλα ακόμα και τα περιθώρια βελτίωσής του. Προς το σκοπό αυτό κάθε επισήμανση, διόρθωση ή γενικότερα παρατήρηση των αναγνωστών είναι καλοδεχούμενη από μας.

Κωνσταντίνος Ντούρος - Ευαγγελία Ψυχογιού

Περιεχόμενα

— ΤΟΜΟΣ Α —

1.Α. Λεύκιππος και Δάφνη	
1.Α.1 Κείμενο - Μετάφραση	2
1.Α.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	3
1.Α.3 Πραγματολογικά	3
1.Α.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	4
1.Α.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	4
1.Α.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	9
1.Α.7 Συντακτική ανάλυση	10
1.Β. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	14
1.Β.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	15
1.Β.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	22
1.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	23
1.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	23
1.Δ. Ποιο κεντρί πονάει πιο πολύ	27
1.Δ.1 Κείμενο - Ελεύθερη νεοελληνική απόδοση	27
1.Δ.2 Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	27
⇒ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	28
Α. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	28
Β. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	28
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	33
2.Α. Υϊκή στοργή	
2.Α.1 Κείμενο - Μετάφραση	40
2.Α.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	41
2.Α.3 Πραγματολογικά	41
2.Α.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	42
2.Α.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	43
2.Α.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	46

2.A.7	Συντακτική ανάλυση	48
2.B.	Λεξιλογικά - σημασιολογικά	51
2.B.1	Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	51
2.B.2	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	54
2.Γ.	Γραμματικά - συντακτικά	56
2.Γ.1	Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	56
2.Δ.	Μητρική στοργή	58
2.Δ.1	Κείμενο - Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	58
2.Δ.2	Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	58
☞	Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	59
A.	Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	59
B.	Γλωσσικές - Σημασιολογικές	60
Γ.	Γραμματικές - Συντακτικές	62
3.A.	Ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει	
3.A.1	Κείμενο - Μετάφραση	70
3.A.2	Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	71
3.A.3	Πραγματολογικά	72
3.A.4	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	72
3.A.5	Γλωσσικά-Γραμματικά	74
3.A.6	Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	76
3.A.7	Συντακτική ανάλυση	78
3.B.	Λεξιλογικά - σημασιολογικά	81
3.B.1	Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	81
3.B.2	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	88
3.Γ.	Γραμματικά - συντακτικά	89
3.Γ.1	Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	89
3.Δ.	«Ας ακουστεί και η άλλη πλευρά»	91
3.Δ.1	Κείμενο - Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	91
3.Δ.2	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	92
☞	Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	95
A.	Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	95
B.	Γλωσσικές - Σημασιολογικές	95
Γ.	Γραμματικές - Συντακτικές	97

4.A. Θεάματα και άκροάματα ήδιστα	
4.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	106
4.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	107
4.A.3 Πραγματολογικά	108
4.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	108
4.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	109
4.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	112
4.A.7 Συντακτική ανάλυση	114
4.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	117
4.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	117
4.B.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	130
4.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	132
4.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	132
4.Δ. Ένας χωρικός στο θέατρο	134
4.Δ.1 Κείμενο - Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	134
4.Δ.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	134
☞ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	136
Α. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	136
Β. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	137
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	139
5.A. Μή ποιείν κραυγήν αλλά σιγή τὸ πάθος φέρειν	
5.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	146
5.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	147
5.A.3 Πραγματολογικά	147
5.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	148
5.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	148
5.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	151
5.A.7 Συντακτική ανάλυση	152
5.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	155
5.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	156
5.B.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	164
5.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	165
5.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	165

5.Δ. Το ηρωικό ήθος των Σπαρτιατών	167
5.Δ.1 Κείμενο	167
5.Δ.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	167
5.Δ.3 Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	167
☞ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	168
A. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	168
B. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	169
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	170
6.Α. Οι μεταμορφώσεις του Αλκιβιάδη	
6.Α.1 Κείμενο - Μετάφραση	178
6.Α.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	179
6.Α.3 Πραγματολογικά	179
6.Α.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	180
6.Α.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	181
6.Α.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	184
6.Α.7 Συντακτική ανάλυση	185
6.Β. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	188
6.Β.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	189
6.Β.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	203
6.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	206
1.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	206
6.Δ. Το ερπετό χαμαιλέον	208
6.Δ.1 Κείμενο	208
6.Δ.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	208
6.Δ.3 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	208
☞ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	210
A. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	210
B. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	211
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	213
7.Α. Η απολογία των στρατηγών	
7.Α.1 Κείμενο - Μετάφραση	220
7.Α.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	221
7.Α.3 Πραγματολογικά	222

7.A.4	Γλωσσικά-Γραμματικά	223
7.A.5	Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	226
7.A.6	Συντακτική ανάλυση	228
7.B.	Λεξιλογικά - σημασιολογικά	231
7.B.1	Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	232
7.B.2	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	244
7.Γ.	Γραμματικά - συντακτικά	247
7.Γ.1	Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	247
7.Δ.	Ο Σωκράτης στη δίκη των στρατηγών	249
7.Δ.1	Κείμενο	249
7.Δ.2	Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	249
7.Δ.3	Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	249
☞	Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	250
A.	Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	250
B.	Γλωσσικές - Σημασιολογικές	251
Γ.	Γραμματικές - Συντακτικές	256
8.A.	Η δύναμη του λόγου	
8.A.1	Κείμενο - Μετάφραση	260
8.A.2	Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	261
8.A.3	Πραγματολογικά	261
8.A.4	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	262
8.A.5	Γλωσσικά-Γραμματικά	264
8.A.6	Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	267
8.A.7	Συντακτική ανάλυση	269
8.B.	Λεξιλογικά - σημασιολογικά	271
8.B.1	Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	271
8.B.2	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	278
8.Γ.	Γραμματικά - συντακτικά	280
8.Γ.1	Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	280
8.Δ.	Λόγος δυνάστης μέγας	282
8.Δ.1	Κείμενο	282
8.Δ.2	Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	282
8.Δ.3	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	282

☞ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	283
A. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	283
B. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	283
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	287

— ΤΟΜΟΣ Β —

9.A. Μια μεγαλόφυχη πράξη

9.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	290
9.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	291
9.A.3 Πραγματολογικά	291
9.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	292
9.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	292
9.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	294
9.A.7 Συντακτική ανάλυση	296

9.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά .....

9.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	299
9.B.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	316

9.Γ. Γραμματικά - συντακτικά .....

9.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	318
---	-----

9.Δ. Η σπαρτιάτισσα μάννα .....

9.Δ.1 Κείμενο	320
9.Δ.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	320
9.Δ.3 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	320

☞ **Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης** .....

A. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	322
B. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	323
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	328

10.A. Ο μύθος του τζίτζικα

10.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	332
10.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	333
10.A.3 Πραγματολογικά	334
10.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	334
10.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	336

10.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	339
10.A.7 Συντακτική ανάλυση	341
10.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	344
10.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	344
10.B.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	347
10.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	350
10.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	350
10.Δ. Ένα τραγούδι για τον τζιτζικα	354
10.Δ.1 Κείμενο - Ελεύθερη νεοελληνική απόδοση	354
10.Δ.2 Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	355
✚ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	356
Α. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	356
Β. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	357
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	360
11.A. Ο άνδρας και η γυναίκα είναι ομότιμοι	364
11.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	364
11.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	365
11.A.3 Πραγματολογικά	366
11.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	367
11.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	368
11.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	371
11.A.7 Συντακτική ανάλυση	372
11.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	376
11.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	376
11.B.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	391
11.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	393
11.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	393
11.Δ. Άθλια η θέση της γυναίκας	398
11.Δ.1 Κείμενο - Ελεύθερη νεοελληνική απόδοση	398
11.Δ.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	398
✚ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	400
Α. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	400
Β. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	401
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	405

12.A. Πλούσιοι και φτωχοί	
12.A.1 Κείμενο - Μετάφραση	412
12.A.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	413
12.A.3 Πραγματολογικά	414
12.A.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	414
12.A.5 Γλωσσικά-Γραμματικά	415
12.A.6 Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα	419
12.A.7 Συντακτική ανάλυση	421
12.B. Λεξιλογικά - σημασιολογικά	424
12.B.1 Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους	424
12.B.2 Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου	434
12.Γ. Γραμματικά - συντακτικά	435
12.Γ.1 Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	435
12.Δ. «Άγαν χαλεπή νόσος...»	436
12.Δ.1 Κείμενο	436
12.Δ.2 Ελεύθερη απόδοση του κειμένου	436
12.Δ.3 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	437
☞ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	438
A. Πραγματολογικές - Ερμηνευτικές	438
B. Γλωσσικές - Σημασιολογικές	438
Γ. Γραμματικές - Συντακτικές	440
☞ Κριτήρια αξιολόγησης	445
☞ Απαντήσεις στις ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης	459
☞ Απαντήσεις στα κριτήρια αξιολόγησης	557
☞ Χρονική αντικατάσταση των κυριότερων ρημάτων και ρηματικών τύπων	572
Εγγλιτική αντικατάσταση των κυριότερων ρημάτων	587
☞ Ευρετήριο γλωσσικού-γραμματικού σχολιασμού των τύπων	594
Ευρετήριο παραγώγων - ομορρίζων - συνθέτων	608
☞ Βιβλιογραφία	617

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- Α. Λεύκιππος και Δάφνη
- Β. Λεξιλογικά - σημασιολογικά
- Γ. Γραμματικά - συντακτικά
- Δ. Ποιο κεντρί πονάει πιο πολύ
- ✎ Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης

1.Α Λεύκιππος και Δάφνη

1.Α.1 Κείμενο

Ταύτης περι τὴν Ἥλιδιαν ἀλω-
μένης

Λεύκιππος Οἰνομάου παῖς εἰς
ἐπιθυμίαν ἦλθε,
καὶ τὸ μὲν ἄλλως πως αὐτῆς πει-
ραῶσθαι ἀπέγνων,
ἀμφιεσάμενος δὲ γυναικείαις
ἀμπερόναις καὶ ὁμοιωθεὶς
κόρη συνεθήρα αὐτῆ.

[...] Ἀπόλλων δὲ καὶ αὐτὸς τῆς
παιδὸς πόθῳ καιόμενος,
ὀργῇ τε καὶ φθόνῳ εἶχετο τοῦ
Λευκίππου συνόντος,
καὶ ἐπὶ νοῦν αὐτῇ βάλλει σὺν
ταῖς λοιπαῖς παρθέναις ἐπὶ
κρήνην ἐλθούσαις λούεσθαι.
Ἔνθα δὴ ὡς ἀφικόμεναι ἀπεδι-
δύσκοντο
καὶ ἑώρων τὸν Λεύκιππον μὴ
βουλόμενον, περιέρρηξαν
αὐτόν·

μαθοῦσαι δὲ τὴν ἀπάτην καὶ ὡς
ἐπεβούλευεν αὐταῖς,
πᾶσαι μεθίεσαν εἰς αὐτόν τὰς
αἰχμάς.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ θεῶν βούλη-
σιν ἀφανὴς γίγνεται·
Ἀπόλλωνα δὲ Δάφνη ἐπ' αὐτὴν
ἰόντα προἰδομένη, μάλα ἐρ-
ωμένως ἔφευγεν·
ὡς δὲ συνεδιώκετο,

παρὰ Διὸς αἰτεῖται ἐξ ἀνθρώ-
πων ἀπαλλαγῆναι·

Μετάφραση

Καθώς αυτή [η Δάφνη] περιπλανιόταν
στην περιοχή της Ἥλιδας,
την ερωτεύτηκε ο Λεύκιππος, ο γιος του
Οινομάου.

Και, όταν [αυτός] έχασε κάθε ελπίδα να
κερδίσει τον έρωτά της με άλλο τρόπο,
αφού φόρεσε γυναικεία ρούχα και έγινε
ὁμοιος με κορίτσι, κυνηγούσε μαζί
της.

Επειδή όμως και ο Απόλλωνας ο ίδιος
ποθοῦσε φλογερά την κοπέλλα,
εἶχε κυριευθεῖ από οργή και φθόνο που
(επειδή) ο Λεύκιππος ήταν κοντά της.
Ἔτσι βάζει στο μυαλό της [την ιδέα] να
πάνε με τα υπόλοιπα κορίτσια σε μια
πηγή και να κάνουν μπάνιο.

Μόλις λοιπόν έφτασαν εκεί, άρχισαν να
βγάζουν τα ρούχα τους.

Και καθώς έβλεπαν ότι ο Λεύκιππος δεν
ήθελε να γδυθεῖ, του ξέσκισαν τα
ρούχα.

Και μόλις κατάλαβαν την απάτη και την
εναντίον τους σκευωρία,
ὄλες μαζί κάρφωσαν τα δόρατά τους
στο σώμα του.

Ἔτσι αυτός χάνεται (έχασε τη ζωή του)
σύμφωνα με το θέλημα των θεῶν.

Βλέποντας, όμως, η Δάφνη τον Απόλλω-
να να έρχεται κατά πάνω της, τράπη-
κε γρήγορα σε φυγή.

Και καθώς την καταδίωκε [ο Απόλλω-
νας]

ικετεύει το Δία να εξαφανισθεῖ από τους
ανθρώπους.

καὶ αὐτὴν φασὶ γενέσθαι τὸ
δένδρον
τὸ ἐπικληθὲν ἀπ' ἐκείνης δάφ-
νην.

Και λένε ότι έγινε το δέντρο
που από εκείνην ονομάστηκε δάφνη.

Παρθένιος, Περί Ἐρωτικῶν Παθημάτων 15

Ελεύθερη απόδοση του κειμένου

1.A.2

Ανέμελη πλανιόταν στην Ήλιδα και κυνηγούσε η ατίθαση Δάφνη, όταν την ερωτεύτηκε ο Λεύκιππος, ο γιος του Οινομάου. Μάταια, όμως, εξάντλησε όλα τα θεμιά μέσα για να την κάνει να ανταποκριθεί στον έρωτά του. Τελικά κατέφυγε σε τέχνασμα. Μεταμφιέστηκε σε κορίτσι και έγινε σύντροφός της στο κυνήγι.

Αλλά και ο Απόλλωνας ποθούσε φλογερά τη Δάφνη. Και είχε κυριευθεί από οργή και φθόνο που έβλεπε το Λεύκιππο να χαιρείται τη συντροφιά της. Γι' αυτό έβαλε στη Δάφνη την ιδέα μαζί με τις υπόλοιπες κοπέλες, συντρόφισσές της στο κυνήγι, να πάνε σε πηγή να κάνουν μπάνιο. Πραγματικά, έφτασαν εκεί και άρχισαν να βγάζουν τα ρούχα τους. Ο Λεύκιππος, όμως, αρνιόταν να γδυθεί, και οι κοπέλες τού ξέσκισαν τα ρούχα. Αμέσως αποκαλύφτηκε η απάτη. Τότε εξοργίστηκαν τα κορίτσια και όλα μαζί κάρφωσαν τα δόρατά τους στο σώμα του άτυχου Λευκίππου. Έτσι χάθηκε αυτός, γιατί αυτό ήταν και το θέλημα των θεών.

Όταν είδε, όμως, η Δάφνη τον Απόλλωνα να έρχεται κατά πάνω της με ερωτικές διαθέσεις, τράπηκε γρήγορα σε φυγή. Και συνειδητοποιώντας την αδυναμία της τη στιγμή που την κυνηγούσε ο θεός, κυριευμένη από φόβο και απελπισία, ικέτευσε το Δία να χαθεί από τον κόσμο των ανθρώπων. Ο θεός φαίνεται άκουσε την παράκλησή της. Γιατί, λένε, έγινε το δέντρο δάφνη, που πήρε το όνομά του από κείνη.

Παρθένιος, Περί Ἐρωτικῶν Παθημάτων 15

Πραγματολογικά

1.A.3

Ο συγγραφέας: Ο Παρθένιος, που έζησε περίπου τον 1ο αι. π.Χ.

Το ευρύτερο έργο: Είναι μια συλλογή από σύντομες, μυθικές κυρίως, διηγήσεις, που έχουν ως θέμα τους τον καταστροφικό ή ανεκπλήρωτο έρωτα. Η συλλογή αυτή φέρει τον τίτλο *Περί ερωτικῶν παθημάτων*.

Το απόσπασμά μας: Αναφέρεται στον άτυχο έρωτα του Λευκίππου για τη Δάφνη, μια νύμφη με την οποία επίσης ερωτευμένος ήταν και ο θεός Απόλλωνας.

λωνας. Το κείμενο αρχίζει από τη στιγμή που ο Λεύκιππος ερωτεύεται τη Δάφνη, καθώς τη βλέπει να κυνηγά ανέμελη στην περιοχή της Ηλείας.

1.Α.4 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1 Γιατί ο Λεύκιππος φόρεσε γυναικεία ρούχα;

Ο Λεύκιππος φόρεσε γυναικεία ρούχα, για να μεταμφιεστεί σε κορίτσι και να μπορεί να χαιρέσει τη συντροφιά της Δάφνης. Κατέφυγε στο τέχνασμα αυτό, γιατί ήταν ερωτευμένος με τη Δάφνη και, παρά το ότι είχε εξαντλήσει όλους τους ευθείς τρόπους, δεν είχε καταφέρει να πλησιάσει την κοπέλα και να την κάνει να αποδεχθεί τη συντροφιά του.

2 Με ποιο τρόπο αποκαλύφθηκε η απάτη του Λευκίππου;

Η απάτη του Λευκίππου αποκαλύφθηκε, όταν η Δάφνη και οι υπόλοιπες συντρόφισσές της στο κυνήγι πήγαν σε πηγή να κάνουν μπάνιο. Εκεί, λοιπόν, ενώ όλες οι κοπέλες έβγαλαν τα ρούχων τους, ο Λεύκιππος, ευνόητο γιατί, αρνιόταν να γδυθεί. Η άρνηση αυτή έβαλε σε υποψία τα κορίτσια, που όρμησαν επάνω του και του ξέσκιζαν τα ρούχα. Τότε ακριβώς αποκαλύφθηκε η απάτη.

Αξιίζει ακόμα να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με το μύθο ο Απόλλωνας ήταν αυτός που έβαλε στη Δάφνη και τις φίλες της την επιθυμία να κάνουν μπάνιο στην πηγή. Και το έκανε αυτό με την πρόθεση να αποκαλύψει την απάτη του Λευκίππου. Πατί και ο Απόλλωνας ήταν ερωτευμένος με τη Δάφνη και ζήλευε και οργιζόταν που ο Λεύκιππος, έστω και μεταμφιεσμένος, χαιρόταν τη συντροφιά της κοπέλας.

1.Α.5 Γλωσσικά-Γραμματικά

ταύτης γενική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*.

περί πρόθεση.

τήν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του οριστικού άρθρου *ὁ, ἡ, τό*.

Ἡλιδίαν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου κυρίου ουσιαστικού *ἡ Ἡλιδία*.

άλωμένης γενική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής ενεστώτα του

αποθετικού ρήματος *ἀλάομαι, -ῶμαι* = περιπλανιέμαι.

Λεύκιππος ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, του δευτεροκλίτου κυρίου ουσιαστικού *ὁ Λεύκιππος*.

Οἰνομάου γενική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου κυρίου ουσιαστικού *ὁ Οἰνόμαος*.

παῖς ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του τριτοκλίτου ουσιαστι-

κού *ὁ, ἡ παῖς*. Εδώ είναι αρσενικό.

εἶς πρόθεση.

ἐπιθυμίαν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ἡ ἐπιθυμία*.

ἦλθε τρίτο ενικό οριστικής αορίστου β του ρήματος *ἔρχομαι*. *εἶς ἐπιθυμίαν ἔρχομαι* = ερωτεύομαι.

καί συμπλεκτικός σύνδεσμος.

τό αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου του οριστικού άρθρου *ὁ, ἡ, τό*.

μέν αντιθετικός σύνδεσμος.

ἄλλως τροπικό επίρρημα.

πως τροπικό επίρρημα. *ἄλλως πως* = με άλλο τρόπο, διαφορετικά.

αὐτῆς γενική ενικού, γένους θηλυκού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

πειράσθαι απαρέμφατο μέσου ενεστώτα του ρήματος *πειράομαι*, *-ῶμαι* = προσπαθῶ να, δοκιμάζω, κάνω απόπειρα.

ἀπέγνων τρίτο ενικό πρόσωπο ενεργητικού αορίστου β του ρήματος *ἀπογινώσκω* (*ἀπό* + *γινώσκω*, θέμα *γνω-*, *γνω-*) = εγκαταλείπω σχέδιο, απελπίζομαι. *καί τὸ μὲν... αὐτῆς πειράσθαι ἀπέγνων ἄλλως πως* = και όταν έχασε κάθε ελπίδα να κερδίσει τον έρωτά της με άλλο τρόπο.

ἀμφισάμενος ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής μέσου αορίστου του ρήματος *ἀμφιέννυμαι* = ντύνομαι, φορώ.

δέ αντιθετικός σύνδεσμος.

γυναικείαις δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού του δευτεροκλίτου επιθέτου *γυναικεῖος, γυναικεία, γυναικεῖον*.

ἀμπεχόνας δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ἡ ἀμπεχόνη* = ένδυμα, ρούχο, επανωφόρι. *γυναικεῖαι ἀμπεχόνας* = γυναικεία ρούχα.

ὁμοιωθείς ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού αορίστου α του ρήματος *ὁμοιάομαι, -οῦμαι* = κάνω τον εαυτό μου να μοιάζει.

κόρη δοτική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ἡ κόρη*.

συνεθήρα τρίτο ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος *συνθηράω*, *-ῶ* (*σύν*+*θηράω*) *τινί* = κυνηγῶ μαζί με κάποιον.

αὐτῇ δοτική ενικού, γένους θηλυκού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

Ἀπόλλων ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του τριτοκλίτου ουσιαστικού *ὁ Ἀπόλλων*.

αὐτός ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της οριστικής αντωνυμίας *αὐτός, αὐτή, αὐτό*.

τῆς γενική ενικού, γένους θηλυκού του οριστικού άρθρου *ὁ, ἡ, τό*.

παιδός γενική ενικού, γένους θηλυκού του τριτοκλίτου ουσιαστικού *ὁ, ἡ παῖς*. Εδώ είναι θηλυκό.

πόθω δοτική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου ουσιαστικού *ὁ πόθος*.

καίόμενος ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής μέσου ενεστώτα του ρήματος *καίομαι*.

ὄργῃ δοτική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού ἢ ὄργῃ.

τε συμπλεκτικός σύνδεσμος = καί.

φθόνῳ δοτική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου ουσιαστικού ὁ φθόνος.

εἶχετε τρίτο ενικό οριστικής μέσου παρατατικού του ρήματος ἔχομαι. ἔχομαι ὄργῃ καὶ φθόνῳ = κυριεύομαι από οργή και φθόνο.

τοῦ γενική ενικού, γένους αρσενικού του οριστικού άρθρου ὁ, ἡ, τό.

Λευκίππου γενική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου κυρίου ουσιαστικού ὁ Λεύκιππος.

συνόντος γενική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα του ρήματος *σύνειμι* (σύν+εἰμί) = είμαι μαζί, είμαι κοντά, συνυπάρχω, συζώ.

ἐπί πρόθεση.

νοῦν αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου συνηρημένου ουσιαστικού ὁ νοῦς.

βάλλει τρίτο ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος *βάλλω*. ἐπί νοῦν τινι βάλλω = κάνω κάποιον να σκεφτεί, βάζω στο μυαλό κάποιου την επιθυμία, την ιδέα κλπ.

σύν πρόθεση.

ταῖς δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού του οριστικού άρθρου ὁ, ἡ, τό.

λοιπαῖς δοτική πληθυντικού, γέ-

νους θηλυκού του δευτεροκλίτου επιθέτου *λοιπός, λοιπή, λοιπόν*.

παρθένους δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού του δευτεροκλίτου ἢ *παρθένος* = κορίτσι, νεαρή γυναίκα.

κρήνην αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού ἢ *κρήνη* = πηγή, βρύση.

ἐλθούσαις δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού της μετοχής αορίστου β του ρήματος *ἔρχομαι*.

λούεσθαι απαρέμφατο μέσου ενεστώτα του ρήματος *λούομαι* = λούζομαι, κάνω μπάνιο, κάνω λουτρό.

ἔνθα χρονικό επίρρημα.

δή μόριο. Δίνει σαφήνεια, βεβαιότητα, ακρίβεια στη λέξη ἢ φράση στην οποία αναφέρεται = βέβαια, πράγματι, τώρα, στην πραγματικότητα. Η μετάφρασή του εξαρτάται από τα συμφραζόμενα.

ὡς επίρρημα (τροπικό, αναφορικό), σύνδεσμος (ειδικός, τελικός, συμπερασματικός, αιτιολογικός, χρονικός), πρόθεση, επιφώνημα. Απαντά σε εκφράσεις όπως: *ὡς εἶπεῖν* = για να πούμε, *ὡς ἔπος εἶπεῖν* = με λίγα λόγια, με μια λέξη, *ὡς συνελόντι εἶπεῖν* = για να μιλήσω με συντομία κ.ά. Βρίσκεται μαζί με μόρια όπως: *ὡς ἄν* = ωσάν, σα να, *ὥσπερ* = καθώς, όπως ακριβώς κ.ά. Εδώ είναι ειδικός σύνδεσμος και εκφράζει υποκειμενικότητα.

ἀφικόμεναι ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού της μετοχής αορίστου β του αποθετικού

ρήματος *ἀφικνέομαι*, -οῦμαι (*ἀπό* + *ικνέομαι*, -οῦμαι, θέμα *ικ-*) = έρχομαι, φτάνω.

ἀπεδιδύσκοτο τρίτο ενικό οριστικής μέσου παρατατικού του ρήματος *ἀποδιδύσκομαι* = *ἀποδύομαι* (*ἀπό*+*δύομαι*) = ξεντύνομαι, βγάζω τα ρούχα μου.

έώρων τρίτο πληθυντικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος *όρώω*, -ῶ.

τόν αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του οριστικού άρθρου *ό, ή, τό*.

Λεύκιππον αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου κυρίου ουσιαστικού *ό Λεύκιππος*.

μή αρνητικό μόριο που εκφράζει υποκειμενικότητα.

βουλόμενον αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος *βούλομαι* = επιθυμώ, θέλω.

περιέρορηξαν τρίτο ενικό της οριστικής ενεργητικού αορίστου του ρήματος *περιρρήγνυμι* (*περί*+*ρ-ρρήγνυμι*, θέμα *ρῆγ-*, *ράγ-*, *ρωγ-*) = σκίζω ολόγυρα, αποσπώ βίαια, ξεσκίζω και τραβώ.

αὐτόν αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

μαθοῦσαι ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού της μετοχής ενεργητικού αορίστου β του ρήματος *μανθάνω* (θέμα *μαθ-*).

τήν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του οριστικού άρθρου *ό, ή, τό*.

ἀπάτην αιτιατική ενικού, γένους

θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ή ἀπάτη*.

έπεβούλεεν τρίτο ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος *έπιβουλεύω* (*έπι*+*βουλεύω*) = σχεδιάζω κρυφά κάτι κακό.

αὐταῖς δοτική πληθυντικού, γένους θηλυκού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

πᾶσαι ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας *πᾶς, πᾶσα, πᾶν*.

μεθίεσαν τρίτο πληθυντικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος *μεθίημι* (*μετά* + *ήημι*, θέμα *ή-*, *έ-*) = ρίχνω κάτω, αφήνω ελεύθερο, τρυπώ, καρφώνω με το ακόντιο.

είς πρόθεση.

αὐτόν αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

τάς αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού του οριστικού άρθρου *ό, ή, τό*.

αἰχμάς αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ή αἰχμή*.

ό ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του οριστικού άρθρου *ό, ή, τό*.

κατά πρόθεση.

θεῶν γενική πληθυντικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου ουσιαστικού *ό θεός*.

βούλησιν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του τριτοκλίτου ουσιαστικού *ή βούλησις* = θέληση, πρόθεση.

ἀφανής ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του τριτοκλίτου επιθέτου *ὁ, ἡ ἀφανής, τὸ ἀφανές*.

γίγνεται τρίτο ενικό οριστικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος *γίγνομαι* (θέμα *γεν-, γον-, γν-, γενν-*).

Ἀπόλλωνα αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του μεταπλαστού ουσιαστικού *ὁ Ἀπόλλων*.

Δάφνη ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου κυρίου ουσιαστικού *ἡ Δάφνη*.

αὐτήν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

ιόντα αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα του ρήματος *ἔρχομαι*.

προϊδομένη ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής μέσου αορίστου β του ρήματος *προοράομαι, -ῶμαι* (*πρὸ+ὄρά-ομαι, -ῶμαι*) = βλέπω μπρος, προνοώ.

μάλα ποσοτικό επίρρημα = πολύ

ἐρρωμένος τροπικό επίρρημα = με σθένος, με ένταση, με δύναμη.

ἔφηνεν τρίτο ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος *φεύγω* (θέμα *φενγ-, φνγ-*).

συνεδιώκετο τρίτο ενικό οριστικής μέσου παρατατικού του ρήματος *συνδιώκομαι* (*σύν+διώκομαι*).

παρά πρόθεση.

Διός γενική ενικού, γένους αρσενικού του μεταπλαστού κυρίου ονόματος *ὁ Ζεύς*.

αἰτεῖται τρίτο ενικό οριστικής μέ-

σου ενεστώτα του ρήματος *αἰτέομαι, -οῦμαι* *παρά τινος* = ικετεύω κάποιον.

ἐξ πρόθεση.

ἄνθρώπων γενική πληθυντικού, γένους αρσενικού του δευτεροκλίτου ουσιαστικού *ὁ ἄνθρωπος*.

ἀπαλλαγῆναι απαρέμφατο παθητικού αορίστου β του ρήματος *ἀπαλλάττομαι* (*ἀπὸ+αλλάσ(ττ)ομαι, θέμα ἀλλαγ-*).

αὐτήν αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*.

φασί τρίτο πληθυντικό οριστικής ενεστώτα του ρήματος *φημί* (θέμα *φη-, φα-*) = διακηρύσσω, φανερώνω, λέω, ισχυρίζομαι.

γενέσθαι απαρέμφατο αορίστου β του αποθετικού ρήματος *γίγνομαι*.

τό αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου του οριστικού άρθρου *ὁ, ἡ, τό*.

δένδρον αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου του δευτεροκλίτου ουσιαστικού *τὸ δένδρον*.

ἐπικληθέν αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της μετοχής παθητικού αορίστου α του ρήματος *ἐπικαλοῦμαι* (*ἐπι+καλέομαι, -οῦμαι, θέμα καλ-, καλε-, κλη-*) = αποκαλούμαι, ονομάζομαι.

ἀπ' [ἀπό] πρόθεση.

ἐκείνης γενική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο*.

δάφνην αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του πρωτοκλίτου ουσιαστικού *ἡ δάφνη*.

Ομόρριζα-Παράγωγα-Σύνθετα

1.Α.6

πειραῖσθαι πείρα, πείρα-μα(-γμα), πειραμα-τίζομαι(-τικός/-τισμός/-τιστής/-τόζωο), πειραχτ-ικός(-ήρι), πειράζω, πειρασμός, πειρατ-εία(-ής/-ικός), (πολύ-/ά-)έμ-πειρος, (α-)εμ-πειρία, εμπειρ-ικός(-ογνώμονας/-οπόλεμος), απείραχτος, αποπειρώμαι, απόπειρα.

ἀπέγνω γνώση, (ανά-/διά-/από-)επί-γνωση, (ανα)-γνώστης, ανάγνωσμα, αναγνωστήριο, (ανα-/δια-)γνωστικός, γνωστός, (ά-/ευανά-)δυσανά-γνωστος, ανα-γνώριση(-γνωρίζω/-γνωριστικός/-γνωρίσιμος), γνωριμία, (συγ)-γνώμη, γνωμ-ικό(-ατεύω/-άτευση), ευγνωμονώ, (α-)ευ-γνωμοσύνη, (α-/ευ-/εμπειρο-)πραγματο-γνώμονας, πραγματογνωμοσύνη, γνωμοδοτώ, αγνώω, αγν-όηση(-οημένος/-οούμενος).

ὁμοιωθεῖς ὁμοιος, (εξ-/προσ-)ομοιώνω, παρομοιάζω, (εξ-/προσ-/παρομοίωση, ομοίωμα, ομοιωματικός(τα -ικά), ομοιο-παθής(-πάθεια/-παθητική/-παθητικός/-πολικός/-γενής/-γένεια/-κατάληκτος/-καταληξία/-μέρεια/-μερής/-στασία/-τέλευτος/-χρωμία), ομοιό-τητα(-τροπος/-βαθμος/-θερμος/-μορφος/-πτωτος/-χρωμος), ομοιομορφία.

Ομόρριζα-παράγωγα-σύνθετα για το ὁμοιος < ὁμός: ομο-αξονικός(-βροντία/-γάλακτος/-γάστριος/-γενής/-γένεια/-γενοποιημένος/-γενοποίηση/-εθνής/-εθνία/-ειδής/-θυμαδόν/-ϊδέα-της), ομό-γλωσσο(-γνωμος/-δοξος/-ηχος/-θρησκος).

συνεθήρα θήρ-α(-αμα), θηρ-εύω(-εύσιμος/-ευτής/-ευτικός), θηρίο, (προικο-/λεξι-) χρυσο-θήρας, (λεξι-)χρησιμο-θηρία, αποθηριώνω.

φθόνω φθονώ, φθονερός.

ἀφικόμεναι ἀφιξη, εφικτός, ανέφικτος, ικ-έτης(-ετεύω/-εσία/-ετευτικός/-ετευτικά), ικανός, αν-ίκανος(-ικανότητα/-ικανοποίητος), ικανο-ποιούμαι(-ποίηση/-ποιητικός).

περιέρορηξαν ρωγμή, ρή-ξη(-γμα), δια-ρ-ρηγνύω(-ρηξη/-ρήκτης), ά(δια)ρ-ρηκτος, αρραγής, ραγδαίος, έκρηξη, εκ-ρήγνυμι(-ρηκτικός), αιμορραγ-ία(-ικός), κατα-ρ-ράκτης(-ρακτώδης/-ρακτωδώς), ρηξικέλευθος, ψυχο-ρ-ραγώ(-ράγημα).

μαθοῦσαι μαθ-αίνω(-ητικός/-ησιακός/-ηματικός/-ητεύω/-ητεία), μάθημα, (συμ-)μαθητής, (φιλο-/γλωσσο-/ευρυ-/ημι-/α-)πολυ-μαθής, (φιλο-/γλωσσο-/ευρυ-/ημι-/α-)πολυ-μάθεια.

ἐπεβούλενεν συμβουλευώ, (επι-)δια-βουλεύομαι, (συμ-/επι-)βουλή, (ά-/επί-/δί-/αυτό-/υστερό-), ανυστερό-βουλος, (μυστικο-)σύμβουλος, (συμ-)διαβούλιο, βούλευ-μα, βουλευ-τής(-τήριω/-τικός), (δι-/υστερο-)ανυστερο-βουλία.

μεθίεσαν αφήνω, (άφ-/έφ-/σύν-/άν-/δί-/έν-/πάρ-)ύφ-εση, αφ-ετηρία(-έτης), εφ-εσιβάλλω(-ετείω/-έσιμος), συνετ-ός(-ίζω), (άν-)κάθ-ετος(-α), (αν-)καθ-έτως, καθετήρας.

γίγνεται γέν-ος(-εση/-νημα/-να/-νηση), γεν-εά(-εαλογία/-εαλογικός/-ιά/-ικός/-έτειρα/-ετικός/-ετική/-ετήσιος/-εσιουργός/-έθλιος/-έθλια/-νώ/-ναίος/-ναιότητα), γόν-ος(-ιμος), γον-ίδιο(-ιμοποιώ/-ιμοποίηση/-ιμότητα/-ικός/-ιός), ευγ-ενικός(-ονική), γνήσιος, γνησιότητα, (υπερ-)υπο-γεννητικότητα, (α-/εξω-/ενδο-/αρτι-/ομο-/συγ-)ευ-γενής, (α-/ευ-/ομο-/οικο-/παθο-)συγ-γένεια, προγε-νέστερος, (ά-/από-/πρό-)πρωτό-γονος, (καρκινο-/ζημιο-/ρυπο-)παθο-γό-νος, καρκινο-γέννεση, (α-)νεο-γέννητος, νεογνό, εξευγεν-ίζω(-ισμός).

ἔφευγεν (απο-/κατα-/δια-/υπεκ-)προσ-φεύγω, (απο-/κατα-/δια-/υπεκ-/προσ-)φυγή, φευγ-αλέος(-άτος/-ιό/-άλα), φυγ-άζ(-αδεύω/-άδευση), καταφύ-γιο(-γή), πρόσφυγας, προσφυγ-ιά(-ικός), φυγ-όπονος(-όμαχος/-οπονία/-ομαχία), κρυσφύγετο.

συνεδιώκετο (εκ-/επι-)κατα-διώκω, (απο-)διώχνω, (εκ-/επι-)κατα-δίωξη, διώξιμο, (κατα-)διώκτ(χ)-ης(-ικός), αδιώκτος, διωγμός.

αίτεται (απ-)αιτώ, (παρ-)αιτούμαι, (απ-/παρ-)αίτηση, αίτημα, απαιτητ-ικός(-ικά).

ἀπαλλαγῆναι (αντ-/μετ-/παρ-/απ-)αλλάσσω, συναλλάσσομαι, (αντ-/απ-/συν-/μετ-/παρ-/δι-)αλλαγή, (αντ-/απ-/συν-/δι-)αλλακτικός, (αδι-/απαρ-)άλλακτος, (αντ-/συν-)άλλαγμα, αλλαξιά, διαλλακτικότητα, αδιαλλαξία, συναλλαγματική, αλλαξοπιστ-ία(-ώ), εναλλάξ.

φασί φήμη, φημίζομαι, φωνή, (δυσ-)επευ-φημώ, (δια-)δυσ-φημίζω, (δια-)δυσ-φήμιση(-φημιστής/-φημιστρια/-φημιστικός), επευφημία, άφατος, αφασία, προφήτης, προφητ-εία(-εύω/-ικός/-ικά), ευφημισμός, (περι-/πολύ-/κακό-/βλάσ-)εύ-φημος, βλασφημία, (απο-)κατα-φατικός(-ά).

ἐπικληθῆν (εγ-/συγ-/προσ-/προ-/ανα-/παρα-/απο-)καλώ, επι-καλούμαι, κλήση, (έγ-/έκ-/σύγ-/πρόσ-/πρό-/ανά-/παρά-/επί-/από-)κλήση, κλη-τήρας(-τεύω/-τός/-τικός), κάλεσμα, σύγκλητος, συγκλητικός, εγκληματ-ώ(-ικός/-ικότητα/-ολογία/-ολογικός), εκκλησ-ία(-ιαστικός/-ιάζομαι), (αυτό-/πρωτό-/παρά-)ανέ-κλητος, ακάλεστος, προσκλητήριο.

1.A.7 Συντακτική ανάλυση

Λεύκιππος παῖς Οἰνομάου εἰς ἐπιθυμίαν ἤλθε ταύτης περὶ τὴν Ἡλιδίαν ἀλωμένης: κύρια πρόταση.

ἤλθεν: ρήμα. **Λεύκιππος:** υποκείμενο. **εἰς ἐπιθυμίαν:** εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης. **εἰς ἐπιθυμίαν ἤλθεν:** περιφραση που ισοδυναμεί με το ρήμα *ἐπεθύμησε*. **παῖς:** παράθεση στο Λεύκιππος. **Οἰνομάου:** γενική κτητική στο *παῖς*. **ταύτης:** αντικείμενο στην περιφραση *εἰς ἐπιθυμίαν ἤλθεν* ή γενική

αντικειμενική στο *ἐπιθυμίαν* και υποκείμενο της συνημμένης χρονικής μετοχής *ἀλωμένης*. **περὶ τὴν Ἡλιδίαν**: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση σε τόπο.

καὶ ἀπέγνω μὲν τὸ πειρᾶσθαι αὐτῆς ἄλλως πως: **κύρια πρόταση**.

ἀπέγνω: ρήμα. (**Λεύκιππος**: υποκείμενο που εννοείται από την προηγούμενη πρόταση της περιόδου.) **τὸ πειρᾶσθαι**: έναρθρο απαρέμφατο, σε αιτιατική, αντικείμενο στο *ἀπέγνω*. **αὐτῆς**: αντικείμενο στο *πειρᾶσθαι*. **ἄλλως πως**: επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου.

καὶ συνεθήρα δὲ αὐτῇ ἀμφιεσάμενος γυναικείαις ἀμπεχόνας καὶ ὁμοιωθεὶς κόρη: **κύρια πρόταση**.

συνεθήρα: ρήμα. (**Λεύκιππος**: υποκείμενο που εννοείται από την πρώτη πρόταση της περιόδου.) **αὐτῇ**: αντικείμενο του ρήματος. **ἀμφιεσάμενος, ὁμοιωθεὶς**: χρονικές μετοχές συνημμένες με υποκείμενο το *Λεύκιππος*. **ἀμπεχόνας**: δοτική του μέσου από το *ἀμφιεσάμενος*. **γυναικείαις**: επιθετικός προσδιορισμός στο *ἀμπεχόνας*. **κόρη**: αντικείμενο στο *ὁμοιωθεὶς*.

Ἀπόλλων δὲ καὶ αὐτὸς τῆς παιδὸς πόθῳ καιόμενος, ὄργῃ τε καὶ φθόνῳ εἶχετο τοῦ Λευκίππου συνόντος: **κύρια πρόταση**.

εἶχετο: ρήμα. **Ἀπόλλων**: υποκείμενο του ρήματος. **αὐτός**: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *Ἀπόλλων*. **ὄργῃ καὶ φθόνῳ**: δοτικές του ποιητικού αιτίου στο *εἶχετο*. **συνόντος**: κατηγορηματική μετοχή από τη φράση *εἶχετο ὄργῃ τε καὶ φθόνῳ* (στην περίπτωση αυτή το *Λευκίππου* νοείται ως γενική αντικειμενική στο *ὄργῃ καὶ φθόνῳ*) ή γενική απόλυτη αιτιολογική μετοχή από τα *ὄργῃ τε καὶ φθόνῳ* (στην περίπτωση αυτή το *Λευκίππου* είναι υποκείμενο της αιτιολογικής απόλυτης). **καιόμενος**: συνημμένη αιτιολογική μετοχή με υποκείμενο το *Ἀπόλλων*. **πόθῳ**: δοτική της αιτίας στο *καιόμενος*. **τῆς παιδὸς**: γενική αντικειμενική στο *πόθῳ*.

καὶ ἐπὶ νοῦν αὐτῇ βάλλει σὺν ταῖς λοιπαῖς παρθένοις ἐπὶ κρήνην ἐλθούσαις λούεσθαι: **κύρια πρόταση**.

βάλλει: ρήμα. **ἐπὶ νοῦν**: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου μεταφορικά στο ρήμα *βάλλει*. **αὐτῇ**: αντικείμενο στο ρήμα *βάλλει*. **σὺν ταῖς παρθένοις**: εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στη χρονική μετοχή *ἐλθούσαις*. **αὐτῇ** και **παρθένοις**: υποκείμενα της μετοχής *ἐλθούσαις*. **λοιπαῖς**: επιθετικός προσδιορισμός στο *παρθένοις*. **ἐπὶ κρήνην**: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση προς τόπο. **λούεσθαι**: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στη φράση *ἐπὶ νοῦν βάλλει*. (**αὐτήν**, δηλ. *τὴν Δάφνην* και **τὰς παρθένας**: εννοούμενα υποκείμενα στο *λούεσθαι*.)

Ἐνθα δὴ περιέρρηξαν αὐτόν: κύρια πρόταση.

περιέρρηξαν: ρήμα. **ἔνθα:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο περιέρρηξαν. **αὐτόν:** αντικείμενο στο περιέρρηξαν.

ὡς ἀφικόμεναι ἀπεδιδύσκοντο: δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

ἀπεδιδύσκοντο: ρήμα. **ἀφικόμεναι:** χρονική μετοχή συνημμένη. (*ἡ Δάφνη* και *αἱ παρθένοι:* εννοούμενα υποκείμενα της μετοχής.)

(ὡς) ἐώρων τὸν Λεύκιππον μὴ βουλόμενον: δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

ἐώρων: ρήμα. **τὸν Λεύκιππον:** αντικείμενο του ρήματος. **ἀφικόμεναι:** χρονική μετοχή συνημμένη. (*ἡ Δάφνη* και *αἱ παρθένοι:* εννοούμενα υποκείμενα της μετοχής και του ρήματος.) **μὴ βουλόμενον:** κατηγορηματική μετοχή από το ἐώρων με υποκείμενο τὸν Λεύκιππον.

περιέρρηξαν αὐτόν: κύρια πρόταση.

περιέρρηξαν: ρήμα. **αὐτόν:** αντικείμενο του ρήματος. (*αἱ παρθένοι* και *ἡ Δάφνη:* εννοούμενα υποκείμενα στο ρήμα περιέρρηξαν.)

μαθοῦσαι δὲ τὴν ἀπάτην και (ὡς ἐπεβούλευσεν αὐταῖς) πᾶσαι μεθίεσαν εἰς αὐτόν τὰς αἰχμάς: κύρια πρόταση.

μεθίεσαν: ρήμα. **πᾶσαι:** υποκείμενο του ρήματος και της μετοχής **μαθοῦσαι**. **τὰς αἰχμάς:** αντικείμενο του ρήματος. **εἰς αὐτόν:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει εχθρική κατεύθυνση. **μαθοῦσαι:** χρονική-αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο *Δάφνη* και *αἱ παρθένοι*. **τὴν ἀπάτην και ὡς ἐπεβούλευεν αὐταῖς:** αντικείμενα στη μετοχή **μαθοῦσαι**. Η φράση *ὡς ἐπεβούλευεν αὐταῖς* είναι δευτερεύουσα ονοματική πρόταση που συνδέεται κατά παρόραση με το ουσιαστικό *ἀπάτην* και γιαυτό ἔχει θέση αντικειμένου.

ὡς ἐπεβούλευεν αὐταῖς: δευτερεύουσα ειδική πρόταση.

ἐπεβούλευεν: ρήμα. **αὐταῖς:** αντικείμενο του ρήματος.

Και ὁ μὲν δὴ κατὰ θεῶν βούλησιν ἀφανῆς γίνεταί: κύρια πρόταση.

γίνεταί: ρήμα. **ὁ μὲν:** υποκείμενο του ρήματος. **ἀφανῆς:** κατηγορούμενο, εξαιτίας του συνδετικού *γίνεταί* στο υποκείμενό του *ὁ μὲν*. **κατὰ βούλησιν:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει συμφωνία. **θεῶν:** γενική υποκειμενική στο *βούλησιν*.

Ἀπόλλωνα δὲ Δάφνη ἐπ' αὐτὴν ἰόντα προῖδομένη, μάλα ἐρρωμένως ἔφηνγεν: κύρια πρόταση.

ἔφηνγεν: ρήμα. *Δάφνη*: υποκείμενο του ρήματος και της μετοχής *προϊδομένη*. *προϊδομένη*: χρονική-αιτιολογική μετοχή. *Ἀπόλλωνα*: αντικείμενο της μετοχής *προϊδομένη* και υποκείμενο της μετοχής *ίοντα*. *ίοντα*: κατηγορηματική μετοχή από το *προϊδομένη*. *ἐπ' αὐτήν*: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει εχθρική κατεύθυνση. *ἐρρωμένως*: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου. *μάλα*: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού.

ὧς δὲ συνεδιώκετο: δευτερεύουσα χρονική-αιτιολογική πρόταση.

συνεδιώκετο: ρήμα. (*Δάφνη*: εννοούμενο υποκείμενο στο ρήμα.)

παρὰ Διὸς αἰτεῖται ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι: κύρια πρόταση.

αἰτεῖται: ρήμα. (*Δάφνη*: εννοούμενο υποκείμενο στο ρήμα *αἰτεῖται* και στο αντικείμενό του *ἀπαλλαγῆναι*.) *ἀπαλλαγῆναι*: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *ἀπαλλαγῆναι*, έχει το ίδιο υποκείμενο με το ρήμα, άρα έχουμε ταυτοπροσωπία. *παρὰ Διός*: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει προέλευση και προσδιορίζει το ρήμα *αἰτεῖται*. *ἐξ ἀνθρώπων*: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει απομάκρυνση.

καὶ αὐτήν φασί γενέσθαι τὸ δένδρον τὸ ἐπικληθὲν ἀπ' ἐκείνης δάφνης: κύρια πρόταση.

φασί: ρήμα. (*τινές*: εννοούμενο υποκείμενο στο ρήμα *φασί*.) *γενέσθαι*: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *φασί*. *αὐτήν*: υποκείμενο του απαρεμφάτου *γενέσθαι*. *τὸ δένδρον*: κατηγορούμενο του *αὐτήν*, εξαιτίας του συνδετικού *γενέσθαι*. *τὸ ἐπικληθὲν*: επιθετική μετοχή, επιθετικός προσδιορισμός στο *δένδρον*. *δάφνην*: κατηγορούμενο στο *δένδρον*, εξαιτίας της μετοχής *ἐπικληθὲν*, που λειτουργεί συνδετικά. *ἀπ' ἐκείνης*: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει προέλευση.

1.Β Λεξιλογικά - σημασιολογικά

<p><i>βάλλει</i> βάλλω = ρίχνω από μακριά, εξακοντίζω, εκσφενδονίζω, χτυπώ βαλ-, βολ-, βελ-, βλη-</p>			
βάλλω		βαλλιστικός	
βολή, η			
βόλι, το			
βολίδα			βολιδο-σκοπώ
βέλος	εμ-βέλεια (εν+βέλος)		
βελόνι/-α			
βλήμα		βλητικός	
απο-βάλλω	απο-βολή	από-βλητος	απόβλητα, τα
κατα-βάλλω	κατα-βολή	καταβεβλημένος	
μετα-βάλλω	μετα-βολή	μετα-βλητός	
		α-μετά-βλητος	
		ευ-μετάβλητος	
		ευ-μετάβολος	
εμ-βάλλω	εμ-βολή	εμ-βόλιμος	
	έμ-βολο	εμ-βόλιο	έμ-βλημα
δια-βάλλω	δια-βολή	δια-βλητός	
	διά-βολος		
παρα-βάλλω	παρα-βολή	παρα-βολικός	
	παρά-βολο		
περι-βάλλω	περι-βολή		
	περί-βολος		περίβλημα
	περι-βόλι		
	περι-βάλλον	περι-βαλλοντικός	
ανα-βάλλω	ανα-βολέας	ανα-βλητικός	ανα-βλητικότητα
	ανα-βολή		
προ-βάλλω	προ-βολέας	προ-βολικός	
	προ-βολή		
	πρό-βλημα	προ-βληματικός	
υπο-βάλλω	υπο-βολή	υπο-βλητικός	
	υποβολέας	υπο-βολιμαίος	

Οι λέξεις του πίνακα: οι κυριότερες σημασίες ή/και φράσεις για την κατανόησή τους

1.B.1

βάλλω ρίχνω βλήματα με πυροβόλο όπλο. *Το πυροβολικό έβαλε εναντίον του αντιπάλου με όλμους.* ❖ μτφ., εκτοξεύω κατηγορίες, μέμφομαι. *Βάλλει συστηματικά εναντίον μου με σκοπό να με εξοντώσει.*

βολή, η (ουσ.) ρίψη βλήματος με πυροβόλο όπλο ή άλλο μέσο. *Έρριξε τρεις προειδοποιητικές βολές, πριν στοχεύσει κατευθείαν επάνω του.* ❖ το διάστημα, η απόσταση που διανύει ένα βλήμα. *Βελτίωσε σημαντικά τη βολή του και σημείωσε πανελλήνιο ρεκόρ.* ❖ λεκτική επίθεση εναντίον κάποιου, άσκηση αρνητικής κριτικής, εκτόξευση κατηγοριών. *Οι βολές του αντιδίκου έφεραν σε δύσκολη θέση τον κατηγορούμενο.* **είμαι σε απόσταση (εντός-εκτός) βολής:** *Ήταν σε απόσταση βολής και έφαγε κατακέφαλα τη μαξιλαριά που τον έρριξα.*

βολή, η (ουσ.) άνεση, ευχέρεια, ευκολία. *Από τότε που άλλαξα σπίτι, έχασα τη βολή μου.*

βόλι, το (ουσ.) βλήμα όπλου, σφαίρα. *Τον χτύπησε κατάστημα το εχθρικό βόλι.*

βολίδα, η (ουσ.) κάτι που κινείται ή εκσφενδονίζεται με μεγάλη ταχύτητα και ορμή. *Μόλις έμαθε τα νέα, βολίδα έτρεξε στο σπίτι του. Μόλις πήγα να ανοίξω τη σαμπάνια, σα βολίδα πετάχτηκε το καπάκι της φιάλης.*

βέλος, το (ουσ.) λεπτό επίμηκες στέλεχος με αιχμή που εκσφενδονίζεται από το τόξο, σαΐτα. *Η αρχαιοελληνική θεά Άρτεμις παρίσταται με τόξο και βέλη στη φαρέτρα της.* ❖ ό,τι έχει σχήμα βέλους ή ως σύμβολο, αλλά και μτφ., ό,τι μπορεί να παραβληθεί με βέλος ως αντικείμενο ή ως σύμβολο. *Να σημειώσετε με βέλη διαφορετικού χρώματος στο χάρτη την προέλαση των αντίπαλων στρατευμάτων. Είναι άτρωτος από τα βέλη του έρωτα. Η αντιπολίτευση στόχευσε τα βέλη της κριτικής της στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.*

βελόνι, το/βελόνα, η (ουσ.) *Εχω πάντα στην τσάντα μου βελόνα και κλωστή.* **κόλλησε η βελόνα:** για επαναλαμβανόμενα βαρετά και ενοχλητικά λόγια. *Εδώ και μήνες ο γιος μου ζητάει συνεχώς χρήματα για μηχανάκι. Κόλλησε η βελόνα, σου λέω!* **έχασε η Βενετιά βελόνι:** για ασήμαντο γεγονός ή απώλεια χωρίς σημαντικές συνέπειες. *Και να φύγεις από τη δουλειά, νομίζεις ότι θα μας λείψεις; Σιγά την απώλεια. Έχασε η Βενετιά βελόνι!*

βλήμα, το (ουσ.) κάθετι που βάλλεται, ρίχνεται, εκσφενδονίζεται (κυρίως από πυροβόλο όπλο) εναντίον κάποιου στόχου, οβίδα. ❖ ανόητος, αργόστροφος άνθρωπος, βλάκας. *Πρέπει να είσαι (και) πολύ βλήμα, για να πάρεις τέτοιους χαμηλούς βαθμούς στις εξετάσεις!*

εμβέλεια, η (ουσ.) ακτίνα αποτελεσματικής δράσης βλήματος όπλου, το βεληνεκές. ❖ η μεγαλύτερη απόσταση στην οποία ένας πομπός μπορεί να στείλει ευκρινές σήμα. *Η περιοχή μας είναι έξω από την εμβέλεια του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.* ❖ μτφ., έκταση επιρροής ή κοινωνικής απήχησης. *Πρόκειται για μια ξεχωριστή προσωπικότητα διεθνούς εμβέλειας.*

βαλλιστικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στη βαλλιστική, τη **βλητική**, (ουσ.) το σύνολο δηλαδή των γνώσεων που έχουν σχέση με την κίνηση των βλημάτων. *Το αεροπλάνο ήταν εξοπλισμένο με βαλλιστικούς πυραύλους.*

βλητικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που έχει σχέση με τη βολή, ιδίως των πυροβόλων όπλων. *Το κύριο εξάρτημα του μηχανήματος αυτού είναι ο βλητικός σωλήνας.*

βολιδοσκοπώ (ρ.) εξετάζω, διερευνώ. *Πριν αναφέρεις στο συντάιρό σου τα καινούργια σου σχέδια, καλό θα ήταν να βολιδοσκοπήσεις τις προθέσεις του.* ❖ μετρώ, εξετάζω το βυθό της θάλασσας με βολίδα.

αποβάλλω (ρ.) σταματώ, παύω να έχω κάποια συνήθεια. *Αν δεν αποβάλλεις τις κακές σου συνήθειες, δύσκολα θα προσαρμοστείς στο καινούργιο σου περιβάλλον.* ❖ επιβάλλω σε μαθητή την ποινή της αναγκαστικής απομάκρυνσης από την εκπαιδευτική διαδικασία, την αίθουσα διδασκαλίας ή το σχολείο. *Αν συνεχίσετε να θορυβείτε, θα σας αποβάλω από την αίθουσα.* ❖ χάνω, απορρίπτω έμβρυο (για έγκυο γυναίκα) ή μόσχευμα. *Αν συνεχίσεις να εργάζεσαι με αυτούς τους ρυθμούς κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης σου, θα αποβάλλεις.*

αποβολή (ρ.) υποχρεωτική απομάκρυνση από την αίθουσα διδασκαλίας ή το σχολείο ως ποινή σε μαθητή. *Οι μαθητές που θορυβούσαν μέσα στην τάξη τιμωρήθηκαν με μονόωρη αποβολή.* ❖ αυτόματη διακοπή της κύησης και θάνατος του εμβρύου μέσα στην κοιλιά της μητέρας. *Πριν αποκτήσει το πρώτο της παιδί, είχε δύο αποβολές.*

απόβλητος, -η, -ο (επίθ.) αυτός που διώχθηκε, αποκλείστηκε από κάπου. *Από τότε που έχασε την περιουσία του, η παρέα του τον έκανε απόβλητο.* **οι απόβλητοι της κοινωνίας:** άτομα με μειωμένα κοινωνικά ή πολιτικά δικαιώματα, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι.

απόβλητα, τα (ουσ.) άχρηστες ουσίες ή αντικείμενα, ιδιαίτερα αυτά που προκύπτουν από τη βιομηχανική επεξεργασία και αποβάλλονται. *Ο βιότοπος καταστράφηκε από τα βιομηχανικά απόβλητα του καινούργιου εργοστασίου.*

καταβάλλω (ρ.) νικώ, εξουδετερώνω. *Δεν ήταν εύκολο να καταβληθούν οι δυνάμεις του εχθρού.* ❖ εξαντλώ τις σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις κάποιου. *Η μακροχρόνια αρρώστια τον κατέβαλε.* ❖ πληρώνω οφειλή ή συμφωνημένο

ποσό χρημάτων. Το ενοίκιο θα καταβάλλεται την πρώτη κάθε μηνός. ❖ διαθέτω, αναλώνω σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις για κάποιο σκοπό. Θα καταβάλω κάθε δυνατή προσπάθεια, για να ανταποκριθώ στις υποχρεώσεις μου.

καταβολή, η (ουσ.) Η καταβολή κόπου πρέπει να έχει και την ανάλογη αμοιβή. ❖ Η καταβολή του φόρου είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση πολλών πιστοποιητικών. **καταβολές, οι:** (ουσ.) στοιχεία που μεταβιβάζονται ιστορικά ή κληρονομικά και που επιδρούν καθοριστικά σε κάποια εξέλιξη. Στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του έχουν επιδράσει σε μεγάλο βαθμό οι κληρονομικές του καταβολές. **από καταβολής κόσμος:** από πολύ παλιά, ανέκαθεν. Αυτά τα παπούτσια τα έχω από καταβολής κόσμος. Από καταβολής κόσμος η συγγένεια αποτελεί σημαντικό πυρήνα της κοινωνικής οργάνωσης.

καταβεβλημένος, -η, -ο (μτχ.) εξασθενημένος σωματικά ή/και ψυχικά. Δείχνει μεγαλύτερος από την ηλικία του, γιατί είναι πολύ καταβεβλημένος από τα διάφορα επαγγελματικά του προβλήματα.

μεταβάλλω (ρ.) Ο χαρακτήρας του κάθε ανθρώπου μεταβάλλεται ανάλογα με τις εμπειρίες του.

μεταβολή, η (ουσ.) Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται απότομες καιρικές μεταβολές. ❖ αλλαγή μετώπου προς την αντίθετη κατεύθυνση. Μεταβολή προς αριστερά.

μεταβλητός, -ή, -ό (επίθ.) Οι μεταβλητές συνθήκες επιβάλλουν την κατάρτιση ελαστικού προγράμματος. **μεταβλητή, η:** (ουσ.) στα μαθηματικά, ποσότητα ή μέγεθος που υπόκειται σε μεταβολές. Να μελετηθεί η τιμή της μεταβλητής x στο σύστημα των αξόνων που δίνεται.

αμετάβλητος, -η, -ο (επίθ.) Για το επόμενο εικοσιτετράωρο η θερμοκρασία θα παραμείνει αμετάβλητη.

ευμετάβλητος, -η, -ο = ευμετάβολος, -η, -ο (επίθ.) Το πρόγραμμα να είναι ελαστικό και ευμετάβλητο. Ο ευμετάβολος χαρακτήρας του του δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις του με τους άλλους. ❖ **το ευμετάβλητο = το ευμετάβολο:** (ουσ.) η ιδιότητα του ευμετάβλητου, ευμετάβολου. Το ευμετάβολο του καιρού δεν μας επέτρεψε να πραγματοποιήσουμε τα σχέδιά μας για το εορταστικό τριήμερο.

εμβάλλω (ρ.) βάζω κάτι μέσα σε κάτι άλλο. ❖ μτφ., βάζω σε κάποιον μια ιδέα ή υποψία. Οι μεγαλοστομίες του με ενέβαλαν στον πειρασμό να ελέγξω την αλήθεια των ισχυρισμών του.

εμβολή, η (ουσ.) στην ιατρική, η απόφραξη αιμοφόρου αγγείου και οι παθολογικές της επιπτώσεις. Υπέστη εμβολή στη στεφανιαία αρτηρία. ❖ στο ναυτικό, επίθεση εναντίον εχθρικού πλοίου με εμβολισμό. Η εμβολή προκά-

λεσε ρήγμα στα ύφαλα.

έμβολο, το (ουσ.) αιχμηρή προεξοχή στην πλήρη παλαιότερων πλοίων για εμβολισμό των πλοίων του αντιπάλου. ❖ στη μηχανική, στοιχείο μηχανών που κινείται ευθύγραμμα και παλινδρομικά στο εσωτερικό κυλίνδρου. Έπαθε εμπλοκή το έμβολο της αντλίας. ❖ στην ιατρική, οποιοδήποτε σωματίδιο αποφράσει, βουλώνει αιμοφόρο αγγείο και προκαλεί εμβολή.

εμβόλιμος, -η, -ο (επίθ.) αυτός που παρεμβάλλεται σε μια καθορισμένη ή κανονική σειρά, διαδοχή κλπ. Τα γραμμένα στο περιθώριο ονόματα της κατάστασης είναι εμβόλιμα. Η υπόθεση ήταν επείγουσα και εκδικάστηκε σε εμβόλιμη δίκη. Τα δίσεκτα έτη έχουν εμβόλιμη μέρα την 29η Φεβρουαρίου.

εμβόλιο, το (ουσ.) στην ιατρική, παρασκεύασμα που εισάγεται στον οργανισμό με σκοπό την πρόκληση ανοσίας σε κάποια ορισμένη νόσο ή την ανάπτυξη αμυντικών δυνάμεων. Μόλις χτύπησε, πήγε κατευθείαν να κάνει αντιτετανικό εμβόλιο. ❖ στη γεωπονία, μικρό τμήμα βλαστού που χρησιμοποιείται για εμβολιασμό, το μπόλι.

έμβλημα, το (ουσ.) συμβολική παράσταση ή επιγραμματική φράση που χρησιμεύει ως επίσημο διακριτικό σημείο. Η αρχαία μακεδονική δυναστεία είχε ως έμβλημά της τον ήλιο με τις δεκαέξι ακτίνες. Το έμβλημά του είναι φάγωμεν, πίωνμεν, αύριον γαρ αποθνήσκομεν.

διαβάλλω (ρ.) διαδίδω ψεύτικες κατηγορίες με ύπουλο τρόπο. Με διέβαλε στον προϊστάμενό μου, για να μου πάρει τη θέση.

διαβολή, η (ουσ.) Οι διαβολές του δε στάθηκαν ικανές να αμανρώσουν την καλή εντύπωση που είχε ο προϊστάμενός μου για μένα.

διά(β)ολος, ο (ουσ.) η προσωποποίηση του πνεύματος του κακού, αλλά και ο αρχηγός των σκοτεινών δυνάμεων, ο Σατανάς, Εωσφόρος. ❖ μτφ., ως χαρακτηρισμός πανέξυπνου, παμπόνηρου ανθρώπου, ζωηρού και άτακτου παιδιού. Είναι ο διάολος μεταμορφωμένος, σου λέω! **πάει κατά διάολου:** για υπόθεση που οδηγείται στην αποτυχία ή την καταστροφή. **έχει το διάβολο μέσα του/της:** είναι πανέξυπνος, παμπόνηρος, πανούργος. **δικηγόρος του διαβόλου:** αυτός που σε μια συζήτηση υποστηρίζει με επιχειρήματα θέση αντίθετη από αυτή που πιστεύει, για να κάνει ζωηρότερο το διάλογο ή για να συμβάλει στην αποσαφήνιση όλων των αμφισβητούμενων σημείων. **μένει (κάθεται) στου δια(β)όλου τη μάνα:** σε πολύ απομακρυσμένη και ίσως απομονωμένη περιοχή. **ο διάολος έχει πολλά ποδάκια:** το αρνητικό ενδεχόμενο που μπορεί να ανατρέψει ακόμα και μια καλομελετημένη ενέργεια ή διαδικασία. **σπάει ο διάβολος το ποδάρι (πόδι) του:** ευνοϊκή ή δυσάρεστη, συνήθως απρόσμενη, εξέλιξη, συμβάν. Κάποτε θα σπάσει ο διάβολος το πόδι του και θα μου πέσει το λαχείο. Πάνω στη στροφή, έσπασε ο διάβολος το πόδι του, έσκασε το λάστιχο και είχα ένα σοβαρό ατύχημα. **βρίσκω το διάολό μου:** βρίσκω το μπελά

μου, έχω απροσδόκητα προβλήματα, δυσχέρειες. *Με το καινούργιο μου αφεντικό βρήκα το διάολό μου.* **τραβώ το διάολό μου:** ταλαιπωρούμαι, στενοχωριέμαι πολύ. *Μέχρι που να τελειώσει το χτίσιμο του σπιτιού μου, τράβηξα το διάολό μου.* **με αποφεύγει, με φοβάται, όπως ο διάολος το λιβάνι:** με αποφεύγει συστηματικά, με φοβάται πολύ. **για το διάολο πεσκέσι:** για κακό ή πονηρό άνθρωπο, για κακής ποιότητας αντικείμενο. **ο διάολος να σκάσει θα το κάνω, θα το πω κλπ.:** θα το κάνω, θα το πω με κάθε θυσία, ο,τιδήποτε κι αν συμβεί. **έχω (γράφω) κάποιον στον διόλου το κατάστιχο:** δεν τον εκτιμώ, τον περιφρονώ. ❖ σε ποικίλες επιφωνηματικές εκφράσεις. *Πού στο διάολο είναι τα κλειδιά μου; Πού στο διάολο πήγες; Τι στο διάολο θέλεις; Αι στο διάολο! Πού να πάρει ο διάολος! Διά(β)ολε!*

διαβλητός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που μπορεί να κατηγορηθεί, να θεωρηθεί επιλήψιμος. *Η έλλειψη οργάνωσης και η απροσεξία κατέστησε διαβλητή τη διαδικασία των εξετάσεων.*

παραβάλλω (ρ.) συγκρίνω κάτι με κάτι άλλο, επισημαίνω ομοιότητες ή διαφορές, παρομοιάζω. *Παράβαλε το γραπτό σου με την αντίστοιχη ενότητα του σχολικού βιβλίου και θα διαπιστώσεις τα λάθη σου. Ο ανθρώπινος οργανισμός μπορεί να παραβληθεί με μια καλοστημένη μηχανή.* **παράβαλε:** (ρ. προστακτ.) συντομογραφία **πρβλ.:** για παραπομπή σε κείμενα.

παραβολή, η (ουσ.) σύγκριση, επισήμανση διαφορών ή/και ομοιοτήτων. ❖ αλληγορική διήγηση που εμπεριέχει διδάγματα. *Η παραβολή του Ασώτου Γιού σκοπό έχει να δείξει την πατρική στοργή του Θεού προς τον άνθρωπο.* ❖ στα μαθηματικά, είδος ανοιχτής επίπεδης καμπύλης γραμμής.

παράβολο, το (ουσ.) χρηματικό ποσό που καταβάλλει κάποιος στο Δημόσιο Ταμείο για υπόθεσή του, όπως επίσης και το έντυπο που χορηγείται ως απόδειξη για την καταβολή του ποσού.

παραβολικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στην παραβολή είτε ως σύγκριση, είτε ως αλληγορική διήγηση, είτε ως είδος καμπύλης.

περιβάλλω (ρ.) περικλείω, καλύπτω με σκοπό να προστατεύσω. *Περιέβαλε το οικόπεδό του με ξύλινο φράχτη.* ❖ Με αφηρημένο ουσιαστικό δηλώνεται θετικό συναίσθημα ή διάθεση. *Με περιβάλλει με την εκτίμησή του.* ❖ καλύπτω κάτι, για να το προστατεύσω ή να το ενισχύσω. *Το καινούργιο νομοσχέδιο περιέβαλε την προστασία της μητρότητας με την ισχύ του νόμου.*

περιβολή, η (ουσ.) ενδυμασία, φορεσιά. *Η περιβολή σου είναι ανάρμοστη με το χώρο που βρίσκεσαι.* **τον είδα μπροστά μου με αδαμαία περιβολή:** τον είδα ολόγυμνο, όπως δηλαδή ήταν ο πρωτόπλαστος Αδάμ.

περίβολος, ο (ουσ.) περιφραγμένος χώρος γύρω από κτίριο. *Να μαζέψετε τα σκουπίδια από τον περίβολο του σχολείου.* ❖ ο τοίχος ή φράχτης που

περιφράσσει ένα χώρο. Ένας ψηλός, ξύλινος περίβολος κρατούσε μακριά τα βλέμματα των περιέργων.

περιβόλι, το (ουσ.) χώρος στον οποίο καλλιεργούνται λαχανικά ή οπωροφόρα δέντρα. **μου έκανες την καρδιά περιβόλι:** (ειρων.) με δυσαρέστησες, με στενοχώρησες. *Οι βαθμοί σου στο σχολείο μου έκαναν την καρδιά περιβόλι.*

περιβάλλον, το (ουσιαστικοποιημένη αρχαία μτχ. του ρ. περιβάλλω) το σύνολο των συνθηκών ή παραγόντων μέσα στο οποίο δημιουργείται, υπάρχει και αναπτύσσεται κάποιος ή κάτι. *Φυσικό, τεχνητό, οικιστικό, οικογενειακό, κοινωνικό, γλωσσικό, καλλιτεχνικό, θρησκευτικό κλπ. περιβάλλον.* ❖ τα πρόσωπα με τα οποία συναναστρέφεται ή και συνεργάζεται κάποιος, ο κοινωνικός του περίγυρος. *Η πληροφορία αυτή διέθρεψε από το περιβάλλον τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το περιβάλλον σου δε βοηθά στην κοινωνική σου ανέλιξη.*

περιβαλλοντικός, -ή, -ό (ουσ.) *Η περιβαλλοντική μόλυνση ευθύνεται για πολλά από τα νοσήματα του αναπνευστικού συστήματος.*

περίβλημα, το (ουσ.) *Ο καρπός της καρδιάς έχει ξυλώδες ανθεκτικό περίβλημα.*

αναβάλλω (ρ.) μεταθέτω στο μέλλον κάποια ενέργεια. *Μια ξαφνική ασθένεια τον έκανε να αναβάλλει το προγραμματισμένο ταξίδι του.*

αναβολέας, ο (ουσ.) σιδερένιος κρίκος που κρέμεται από τη σέλα, για να πατά ο ιππέας και να ανεβαίνει στο άλογο.

αναβολή, η (ουσ.) *Οφείλεις να τακτοποιήσεις τις οικονομικές σου εκκρεμότητες χωρίς άλλη αναβολή.* ❖ η μετάθεση της εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων. *Πήρε αναβολή λόγω σπουδών.*

αναβλητικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που συνήθως αναβάλλει, μεταθέτει στο μέλλον ό,τι μπορεί να κάνει στο παρόν, ή αυτός που μπορεί να επιφέρει αναβολή. *Η αναβλητική τακτική του όσον αφορά την τακτοποίηση των οικονομικών του εκκρεμοτήτων έκανε απρόθυμους τους πιστωτές του. Διάφοροι αναβλητικοί παράγοντες δυσχέραιναν την ολοκλήρωση του έργου.*

αναβλητικότητα, η (ουσ.) η ιδιότητα του αναβλητικού. *Η αναβλητικότητά σου σε οδήγησε τελικά σε αδιέξοδο.*

προβάλλω (ρ.) εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι. *Μόλις άνοιξα το παράθυρο πρόβαλε μπροστά μου ένα μαγευτικό φθινοπωρινό σκηνικό.* ❖ εκτείνω, απλώνω προς τα εμπρός ή προς τα έξω. *Από τη μισάνοιχτη πόρτα πρόβαλε μια καρμπίνα.* ❖ με κατάλληλα μηχανήματα προβάλλω σε οθόνη, είδωλα, εικόνες. *Η διδασκαλία πλαισιώθηκε και με προβολή διαφανειών.* ❖ δίνω σε κάτι δημοσιότητα. *Θα απενθνηθούμε στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, για να προβάλλουμε τα δίκαια αιτήματά μας.* ❖ εκφράζω κάτι με λόγια ή με ενέργει-

ες, διατυπώνω αντίθεση. *Συνελήφθη, γιατί πρόβαλε αντίσταση στο όργανο της τάξης. Η Ελλάδα προέβαλε βέτο κατά την ψήφιση του οικονομικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.* ❖ στη γεωμετρία, αντιστοιχίζω ένα σημείο ή σύνολο σημείων προς ένα άλλο επίπεδο ή μια γραμμή, απεικονίζω. ❖ αποδίδω ιδιότητες ή χαρακτηριστικά ενός πράγματος σε κάποιο άλλο. *Είναι λάθος να προβάλεις στις δικές μου προθέσεις τη δική σου μειονεξία. Πολλοί συνηθίζουν να προβάλλουν ιδιότητες των εμψύχων στα άψυχα.*

προβολή, η (ουσ.) Αίθουσα προβολής ταινιών. *Θα παρακολουθήσουμε τη βραδινή προβολή.* ❖ Η διαδήλωση είχε τεράστια προβολή στα μαζικά μέσα ενημέρωσης. ❖ Η προβολή του σχήματος στο επίπεδο ήταν λανθασμένη. **δημογραφική προβολή:** πρόβλεψη της μελλοντικής εξέλιξης ενός πληθυσμού με βάση στατιστικά δεδομένα. **προβολή του δεξιού (αριστερού) ποδιού:** μετακίνησή του προς τα εμπρός.

προβολέας, ο (ουσ.) μέσο φωτισμού που εκπέμπει και εστιάζει μια ισχυρή δέσμη ακτίνων. *Με θάμπωσαν οι προβολείς των αυτοκινήτων του αντίθετου ρεύματος.* ❖ μπφ., το ενδιαφέρον, η προσοχή. *Με το διαζύγιο του τράβηξε πάνω του τους προβολείς της δημοσιότητας.*

προβολικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στην προβολή ή στον προβολέα.

πρόβλημα, το (ουσ.) ερώτημα, ζήτημα που επιδέχεται λύση, αν αξιοποιηθούν γνωστά δεδομένα. ❖ δύσκολη υπόθεση, θέμα, κατάσταση. *Το κυκλοφοριακό είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.*

προβληματικός, -ή, -ό (επίθ.) Η προβληματική συμπεριφορά σου σε έχει οδηγήσει στην κοινωνική απομόνωση. *Το γραπτό σου είναι προβληματικό.* **προβληματικά παιδιά:** αυτά που παρουσιάζουν σωματικά ή διανοητικά προβλήματα. **προβληματικά άτομα:** αυτά που παρουσιάζουν δυσκολία προσαρμογής στο κοινωνικό περιβάλλον.

υποβάλλω (ρ.) καταθέτω έγγραφο σε αρχή ή υπηρεσία. *Να υποβάλετε τα δικαιολογητικά σας εμπρόθεσμα.* ❖ υποχρεώνω κάποιον ή κάτι να υποστεί ή εγώ ο ίδιος υφίσταμαι μια δυσάρεστη κατάσταση. *Τον συνέλαβαν και τον υπέβαλαν σε απάνθρωπα βασανιστήρια. Για να διεκπεραιώσω την υπόθεσή μου, υποβλήθηκα σε μεγάλη ταλαιπωρία.* ❖ επιδρώ στον ψυχικό και διανοητικό κόσμο κάποιον. *Τον υπέβαλε την ιδέα ότι ήταν άρρωστος. Τον είχε υποβάλει σε τέτοιο βαθμό, ώστε τον είχε καταστήσει άβουλο όργανό του.*

υποβολή, η (ουσ.) Σήμερα έληξε η προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών. ❖ Η υποβολή αποτελεί μέθοδο θεραπείας ψυχικών ασθενειών.

υποβολέας, ο (ουσ.) υπάλληλος του θεάτρου που αθέατος κατά την παρά-

σταση υποβοηθεί τη μνήμη των ηθοποιών υπαγορεύοντάς τους χαμηλόφωνα τα λόγια του ρόλου τους. ❖ μτφ., αυτός που υποδεικνύει σε κάποιον κάτι, όπως ο υποβολέας του θεάτρου. *Ο φίλος σου σου υπαγορεύει κατά γράμμα τι πρέπει να κάνεις. Έχει καταντήσει υποβολέας σου!*

υποβλητικός, -ή, -ό (επίθ.) αυτός που δημιουργεί ατμόσφαιρα κατάνυξης και επιβλητικότητας. *Η λειτουργία της Ανάστασης ήταν υποβλητική. Η μεγαλοπρέπεια του χώρου ήταν υποβλητική.*

υποβολιμαίος, -α, -ο (ουσ.) αυτός που γίνεται με υστεροβουλία και αποσκοπεί στη δημιουργία εντυπώσεων και στον επηρεασμό της εξέλιξης των πραγμάτων προς κάποια κατεύθυνση. *Οι υποβολιμαίες ειδήσεις προκάλεσαν αναταραχή στο πλαίσιο της συνέλευσης των στελεχών της επιχείρησης*

1.Β.2 Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1 Να συμπληρώσετε τον πίνακα:

(κεραυνός + βάλλω)	▶	κεραυνοβολώ	κεραυνοβόλος	κεραυνοβόλημα	
(άγκυρα + βάλλω)	▶	αγκυροβολώ		αγκυροβόλημα	αγκυροβόλι
(γέννα + βάλλω)	▶	γεννοβολώ		γεννοβόλημα	
(φύλλο + βάλλω)	▶	φυλλοβολώ	φυλλοβόλος	φυλλοβόλημα	φυλλοβολία
(πέτρα + βάλλω)	▶	πετροβολώ		πετροβόλημα	
(λίθος + βάλλω)	▶	λιθοβολώ		λιθοβόλημα	λιθοβολισμός
(ακτίνα + βάλλω)	▶	ακτινοβολώ	ακτινοβόλος		
(δίσκος + βάλλω)			δισκοβόλος		
(πυρ + βάλλω)	▶	πυροβολώ	πυροβόλος		πυροβολισμός

2 Να μελετήσετε τα επόμενα παραδείγματα και να βρείτε τις διαφορετικές σημασίες της λέξης *προσβολή*:

- α) Ο γείτονάς μας έπαθε χθες το βράδυ καρδιακή προσβολή και μεταφέρθηκε επειγόντως στο νοσοκομείο.
προσβολή: δράση που προκαλεί βλάβη, ειδικότερα στην υγεία.
- β) Ο προϊστάμενος μίλησε με πολύ άσχημο τρόπο στη γραμματέα του και το γεγονός θεωρήθηκε μεγάλη προσβολή τόσο από την ίδια όσο και από τους παρόντες υπαλλήλους.
προσβολή: συμπεριφορά, πράξη υβριστική, που θίγει την τιμή, την υπόληψη, το κύρος κάποιου.
- γ) Η προσβολή της διαθήκης έγινε από το δικηγόρο του δευτερότοκου γιου.
προσβολή: αμφισβήτηση του κύρους.
- δ) Στις έξι το πρωί άρχισε η προσβολή των εχθρικών θέσεων με άρματα μάχης.
προσβολή: επίθεση εναντίον κάποιου στόχου.

1.Γ Γραμματικά - συντακτικά

(Επανάληψη)

Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου

1.Γ.1

- 1** Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων, επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη (*άλιέων, άνδρας, άνδρων, γέροντι, παιδί, παιδός, πόλιν, σώματα, φύλακα*).
- α) Απόλλων τῆς **παιδός** πόθω ἐκαίετο.
- β) Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλήν ἐθεράπευον (=τιμούσαν) ὡς **φύλακα** τῶν νόμων.
- γ) Αἱ νόσοι πολλάκις οὐ μόνον τὰ **σώματα** βλάπτουσι ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ψυχῶν ῥώμην.
- δ) Τοὺς νόμους χρῆ (=πρέπει) κυρίους εἶναι τῶν **άνδρων** οὐ τοὺς **άνδρας** τῶν νόμων.
- ε) Τῷ μὲν **παιδί** προσήκει (=ταιριάζει) μαθάνειν, τῷ δὲ **γέροντι** βουλεύειν (=να δίνει συμβουλές).
- στ) Χαλεπός ἐστιν ὁ βίος τῶν **άλιέων** καὶ τῶν γεωργῶν.
- ζ) Ἡ τῶν ἡγεμόνων ἀδικία ὅλην τὴν **πόλιν** βλάπτει.
- 2** Να βάλετε τα επίθετα που είναι σε παρένθεση στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση:
- α) Ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἔχει ὄπλον τοὺς **ὄξεις** (ὄξυς) καὶ **ταχεῖς** (ταχύς) λόγους.
- β) Πολλάκις οὐ τὰ **γλυκέα** (γλυκὺς) φάρμακα σωτηρίαν φέρει ἀλλὰ τὰ πικρά.
- γ) Χρώμεθα **ἀληθέσι** (ἀληθής) τοῖς λόγοις.
- δ) Οὗτός ἐστιν **ἀφανοῦς** (ἀφανής) πατρός.
- ε) Τίνας ἡγή (νομίζεις) τῶν ἀνθρώπων **εὐδαίμονας** (εὐδαίμων) εἶναι;
- στ) Ἡ ἀρχὴ τὸ ἦμισυ τοῦ **παντός** (πᾶς) ἐστιν.
- ζ) Ὁ Ἡρόδοτος **πολλὰ** (πολύς) καὶ **μεγάλα** (μέγας) ἔγραψεν.
- 3** Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο αντωνυμίας:
- α) **Ταύτης** (αὕτη) περὶ τὴν Ἠλιδίαν ἀλωμένης Λεύκιππος ὁμοιωθεὶς κόρη συνεθήρα **αὐτῇ** (αὕτῃ).

- β) *Τίμα τὸν πατέρα σου (σύ) καὶ τὴν μητέρα σου (σύ).*
- γ) *Τὸν ἄρτον ἡμῶν (ἐγώ) τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν (ἐγώ) σήμερον.*
- δ) *(Φινεύς) εἶπεν αὐτῷ (αὐτὸς) ἀφεῖναι πελειάδα διὰ τῶν πετρῶν καὶ ταύτην (αὐτή), ἐὰν ἴδωσι σωθεῖσαν, διαπλεῖν.*
- ε) *Ἐάν τις ἀρχὴν τινα (τις) ἄρχη καταλελυμένης τῆς δημοκρατίας, πολέμιος ἔστω Ἀθηναίων.*

4 Να γράψετε στην αρχαία ελληνική τις παρακάτω προτάσεις:

- Εάν κάποιος καταλύει τη δημοκρατία, να είναι (προστ.) εχθρός των Αθηναίων και τα χρήματα του να είναι (προστ.) δημόσια.
✍ *Ἐάν τις τὴν δημοκρατίαν καταλύη, πολέμιος ἔστω Ἀθηναίων καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ δημόσια ἔστω¹. (απτική σύνταξη)*
- Κανείς να μη θρηνεί (ὀδυρόμαι, προστ.) για παραπτώματα (πταῖσμα, αιτιατ.).
✍ *Μηδεὶς ὀδυρέσθω τὰ πταίσματα².*
- Ο Αγησίλαος, ὅποτε μετακινούσε το στρατόπεδο (μεταστρατοπεδεύομαι, ευκτ.) αν αντιλαμβανόταν (=εἰ αἰσθοῖτο) μικρά παιδιά εγκαταλελειμμένα, φρόντιζε (ἐπιμέλομαι) και γι' αυτά, για να μεταφερθούν (συγκομίζομαι, ευκτ.) κάπου.
✍ *Ὅποτε μεταστρατοπεδεύοιτο Ἀγησίλαος, εἰ αἰσθοῖτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρά, ἐπεμέλετο καὶ τούτων ὅπως συγκομίζοιτό ποι³.*

5 Πώς εκφέρονται οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί σε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις; Ποια λέξη της πρότασης προσδιορίζει ο καθένας από αυτούς;

- α) *Ταύτης περὶ τὴν Ἡλιδίαν ἀλωμένης Λεύκιππος εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθε.*
- *περὶ τὴν Ἡλιδίαν* ► *περὶ* + αιτιατ.: εμπρόθ. προσδ. του τόπου, προσδιορίζει τη *μτχ. ἀλωμένης*.
  - *εἰς ἐπιθυμίαν* ► *εἰς* + αιτιατ.: εμπρόθ. προσδ. της μετάβασης προς κάποια κατάσταση, προσδιορίζει το ρ. *ἦλθε*.

1. Ἀνδοκίδου περὶ τῶν μυστηρίων 96.7-13: *Ἐάν τις δημοκρατίαν καταλύη τὴν Ἀθήνησιν, ἢ ἀρχὴν τινα ἄρχη καταλελυμένης τῆς δημοκρατίας, πολέμιος ἔστω Ἀθηναίων καὶ νηποίνει τεθνάτω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ δημόσια ἔστω, καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον.*

2. Κατηχητικός εἰς τὸ ἅγιον πάσχα 59.722-723: *Μηδεὶς θρηνεῖτω πενίαν: ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία: μηδεὶς ὀδυρέσθω τὰ πταίσματα: συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε.*

3. Ξενοφῶντος Ἀγησίλαος 1.21: *... πολλάκις δὲ ὅποτε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἰσθοῖτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων, ἃ πολλοὶ ἐπόλων διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων ὅπως συγκομίζοιτό ποι.*

- β) Ἀπόλλων ἐπὶ νοῦν αὐτῇ βάλλει σὺν ταῖς λοιπαῖς παρθένους ἐπὶ κρήνην ἐλθούσας λούεσθαι.
- ἐπὶ νοῦν ► ἐπὶ + αιτιατ.: εμπρόθ. προσδ. του τόπου (μτφ.), προσδιορίζει το ρ. βάλλει.
  - σὺν ταῖς παρθένους ► σὺν + δοτ.: εμπρόθ. προσδ. της κοινωνίας, προσδιορίζει το απαρ. λούεσθαι.
  - ἐπὶ κρήνην ► ἐπὶ + αιτιατ.: εμπρόθ. προσδ. του τόπου, προσδιορίζει τη μτχ. ἐλθούσας.
- γ) Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτός ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν.
- ἐν τῇ χώρᾳ ► ἐν + δοτ.: εμπρόθ. προσδ. της στάσης σε τόπο, προσδιορίζει το ρ. ἦσαν.
  - ἐπὶ τὴν ποιμνὴν ► ἐπὶ + αιτιατ.: εμπρόθ. προσδ. του τόπου, προσδιορίζει τις μτχ. ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες.

6 Ποια ρήματα είναι μονόπρωτα και ποια δίπρωτα στις παρακάτω φράσεις; Να γράψετε το κάθε **ρήμα** στο α' πρόσ. ενεστ. οριστ. και το **αντικείμενο** (ή τα αντικείμενά) του στην κατάλληλη πτώση της αντωνυμίας **τις, τι, όπως** στο παράδειγμα:

- α) Ἴδου εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην.
- Εὐαγγελίζομαι + τινί+τι - Δίπρωτο
- β) Λεύκιππος συνεθήρα αὐτῇ.
- Συνεθηράω (-ῶ) + τινι- Μονόπρωτο
- γ) Καὶ εὐηκοήσω τῶν αἰεὶ κραινόντων καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυνμένοις πείσσομαι.
- Εὐηκοέω (-ῶ) + τινός- Μονόπρωτο
  - Πείθομαι + τινι - Μονόπρωτο
- δ) Πάντες ἀπολαύετε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως.
- Ἀπολαύω + τινός - Μονόπρωτο
- ε) Συμμισῶ τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς καὶ συναγαπῶ τοὺς φίλους.
- Συμμισῶ + τινά + τινι - Δίπρωτο
  - Συναγαπῶ + τινά + τινι - Δίπρωτο
- στ) Εὐλόγητός εἶ, Κύριε, διδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.
- Διδάσκω + τινά + τι - Δίπρωτο

7 Ποιες από τις μετοχές των παρακάτω προτάσεων είναι συνημμένες και ποιες απόλυτες; Ποιο είναι το υποκείμενο της καθεμιάς μετοχής;

- Ἀπόλλων τῆς παιδὸς πόθῳ καιόμενος, ὀργῇ τε καὶ φθόνῳ εἶχετο τοῦ Λευκίππου συνόντος καὶ βάλλει ἐπὶ νοῦν αὐτῆ, (σὺν) ταῖς λοιπαῖς παρθένοις ἐπὶ κρήνην ἐλθούσαις λούεσθαι.
καιόμενος: συνημμένη μτχ. - υποκ. Ἀπόλλων
συνόντος: απόλυτη μτχ. - υποκ. Λευκίππου
ἐλθούσαις: συνημμένη μτχ. - υποκ. αὐτῆ σὺν ταῖς παρθένοις
- Μαξέντιος τῆς γεφύρας θεία δυνάμει διαρραγείσης ἐν τῷ ποταμῷ καταποντίζεται.
διαρραγείσης: απόλυτη μτχ. - υποκ. τῆς γεφύρας
- Πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκόν ... ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον ... περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνήν ... Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;
πορευόμενος: συνημμένη μτχ. - υποκ. το εννοούμενο ἐγώ (υποκ. του ρ. εἶδον)
περιλάμψαν: συνημμένη μτχ. - υποκ. φῶς
πορευομένους: συνημμένη μτχ. - υποκ. τοὺς
καταπεσόντων: απόλυτη μτχ. - υποκ. ἡμῶν

1.Δ Ποιο κεντρί πονάει πιο πολύ

Κείμενο

Ἔρωσ ποτ' ἐν ρόδοισι
κοιμωμένην μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη
τὸν δάκτυλον παταχθεὶς
τᾶς χειρὸς ὠλόλυνξε.
Δραμῶν δὲ καὶ πετασθεὶς
πρὸς τὴν καλὴν Κυθήρην
Ὅλωλα, μήτηρ, εἶπεν,
ὄλωλα κάποθνήσκω
ὄφισ μ' ἔτυψε μικρὸς
περωτός, ὃν καλοῦσιν
μέλιτταν οἱ γεωργοί.
Ἄ δ' εἶπεν· Εἰ τὸ κέντρον
πονεῖς τὸ τᾶς μελίττας,
πόσον δοκεῖς πονοῦσιν,
Ἔρωσ, ὅσους σὺ βάλλεις;

Ελεύθερη νεοελληνική απόδοση

1.Δ.1

Δεν είδε κάποιτ' ο Έρωτας
μια μέλισσα σε ρόδα που κοιμότανε.
Απ' το κεντρί πληγώθηκε,
στο δάχτυλό του πόνεσε,
σε κλάματα εξέσπασε.
Και έφυγε και πέταξε
προς την ωραία Κυθήρεια.
Χάθηκα, μάνα, φώναξε.
χάθηκα και πεθαίναω.
Φίδι με τσίμησε μικρό
και φτερωτό,
που μέλισσα οι γεωργοί ονομάζουν.
Και του 'πε τότε' η μάνα του.
Αν το κεντρί της μέλισσας
σε τσούζει, σε πονάει,
πόσο νομίζεις πως πονούν,
Έρωτα, αυτοί που το δικό σου βέλος
τους χτυπάει;

Ἀνακρεόντεια, ἐκδ. Loeb, 95

Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου

1.Δ.2

Ποια είναι η άποψη της Αφροδίτης για το πάθημα του γιου της;

Το περιπαιχτικό ύφος με το οποίο η Αφροδίτη απαντά στα παράπονα του γιου της για τον πόνο που νιώθει αυτός από το κεντρί της μέλισσας λειτουργεί ως μια επίπληξη, για τον υπερβολικό τρόπο (ὄλωλα μήτηρ..., ὄλωλα κάποθνήσκω) με τον οποίο ο Έρωτας της περιγράφει το πάθημά του. Γι' αυτό η Αφροδίτη υπενθυμίζει στο γιο της τον πόνο που ο ίδιος προκαλεί στους ανθρώπους, όταν τους τοξεύει με τα βέλη του. Και μάλιστα αφήνει να εννοηθεί ότι ο πόνος των ερωτευμένων είναι πολύ μεγαλύτερος από εκείνον του κεντρίου της μέλισσας. Με τα λόγια της αυτά είναι σα να λέει έμμεσα στο γιο της η Αφροδίτη ότι του αξίζει και αυτού κάπως να υποφέρει μια και ο ίδιος προκαλεί τόσο πόνο.

Ασκήσεις εμπέδωσης της σχολικής ύλης

A ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ - ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ

απ.: σελ. 460

- 1 Ποια η σχέση του θεού Απόλλωνα με το φυτό δάφνη;
- 2 Το κείμενό μας αιτιολογεί με ένα μύθο την ονομασία του φυτού δάφνη. Γνωρίζετε άλλους μύθους ανάλογου περιεχομένου;
- 3 Να χαρακτηρίσετε τις κρίσεις που ακολουθούν με την ένδειξη Σ (σωστή) ή Λ (λανθασμένη).
  - α. .... Η Δάφνη ερωτεύτηκε το Λεύκιππο, που κυνηγούσε στην περιοχή της Ήλιδας.
  - β. .... Ο Απόλλωνας φρόντισε να αποκαλυφθεί η απάτη του Λευκίππου.
  - γ. .... Ο Λεύκιππος τιμωρήθηκε, γιατί έτσι ήταν το θέλημα των θεών.
  - δ. .... Η Δάφνη αρνήθηκε τον έρωτα του Απόλλωνα και ζήτησε τη βοήθεια του Δία.
  - ε. .... Ο Απόλλωνας σκότωσε τη Δάφνη, γιατί δεν ανταποκρινόταν στον έρωτά του.
- 4 Πώς συσχετίζονται νοηματικά: α) το κείμενο Α “Λεύκιππος και Δάφνη”, β) ο στίχος “έρωτα ανίκητε στη μάχη”, από ένα χορικό της Αντιγόνης του Σοφοκλή, και γ) το κείμενο Δ “Ποιο κεντρί πονάει πιο πολύ;”

B ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ - ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

απ.: σελ. 461

- 1 **βέλος, εμβέλεια, υποβολέας:** Με κάθε μια από τις λέξεις αυτές να σχηματίσετε δύο περιόδους. Στη μια να χρησιμοποιείτε τις λέξεις με την κυριολεκτική και στην άλλη με τη μεταφορική τους σημασία.
- 2 Να συμπληρώσεις τις φράσεις με το κατάλληλο από τα σύνθετα του ρήματος *βάλλω* στον κατάλληλο τύπο.
  - α) Αν ξανακάνεις το ίδιο παράπτωμα θα αναγκαστώ να σε ..... από το σχολείο.
  - β) Συστηματικά συκοφαντεί και ..... τους συναδέλφους του στους προϊσταμένους του.

- γ) Κάποτε πια πρέπει να ..... την κακιά σου αυτή συνήθεια.
- δ) Από την πρώτη στιγμή που υιοθέτησε το παρατημένο αυτό παιδί, το ..... με όλη του την αγάπη.
- ε) Ο χαρακτήρας του ανθρώπου δύσκολα .....
- στ) Πριν θεωρήσει το αντίγραφο του εγγράφου, ζήτησε και το πρωτότυπο, για να τα .....
- ζ) Συνεχώς ..... το γάμο του, με αποτέλεσμα να έχει προκληθεί δυσαρέσκεια στους συγγενείς της νύφης.
- η) Αρνούμαι να δεχτώ αυτό που θέλεις να μου .....
- θ) Μόλις ..... από την πόρτα ο δάσκαλος, αμέσως όλα τα παιδιά σταμάτησαν να μιλούν.
- ι) Φροντίστε να ..... τα δικαιολογητικά σας εμπρόθεσμα.
- ια) Παραδόθηκε στους αστυνομικούς που πήγαν να τον συλλάβουν, χωρίς να ..... αντίσταση.
- ιβ) Κουράστηκε πολύ, γιατί ..... σε μεγάλη σωματική και ψυχική ταλαιπωρία, όλο αυτό το διάστημα που είχε το παιδί του στο νοσοκομείο.

3 Το ρήμα *βάλλω*, ιδιαίτερα όταν είναι σύνθετο¹, θέλει προσοχή, γιατί άλλοτε γράφεται με ένα και άλλοτε με δύο λ, ανάλογα με τον τρόπο της ενέργειας που δηλώνει ο χρησιμοποιούμενος τύπος του. Επειδή όμως πρόκειται για ομόηχους τύπους, συχνά γίνονται λάθη στο γραπτό λόγο. Όταν δηλαδή ο χρησιμοποιούμενος τύπος του *βάλλω* δηλώνει διάρκεια, γράφεται με δύο λ, όταν όμως δηλώνει το στιγμιαίο ή το συντελεσμένο, γράφεται με ένα λ. Η αλλιώς, στην ενεργητική φωνή, οι τύποι του ενεστώτα, του παρατατικού και του μέλλοντα διαρκείας γράφονται με δύο λ (ενεστωτικό θέμα), ενώ οι τύποι του αορίστου, του στιγμιαίου μέλλοντα και των συντελεσμένων χρόνων γράφονται με ένα λ (αοριστικό θέμα). Η παθητική φωνή δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, γιατί οι τύποι που δηλώνουν το στιγμιαίο και το συντελεσμένο έχουν διαφορετικό θέμα (μεταβάλλομαι → ενεστώτας, μεταβλήθηκα → αόριστος), δεν είναι δηλαδή ομόηχοι.

1. Είναι ιδιαίτερα συχνή η χρήση του, όταν είναι σύνθετο. Ως απλό το *βάλλω* χρησιμοποιείται κυρίως με την έννοια, ρίχνω βλήματα με πυροβόλο όπλο, και μτφ., εκτοξεύω κατηγορίες, μέμφομαι. Σε άλλες σημασίες αντί αυτού χρησιμοποιείται το ρήμα *βάζω*, στους τύπους που δηλώνουν διάρκεια, ενώ το *βάλλω*, χρησιμοποιείται με ένα λ στους τύπους που δηλώνουν το στιγμιαίο και το συντελεσμένο. Π.χ. Κάθε φορά που πάω στο σπίτι της με βάζει να κάνω δουλειές. Πήγα στο σπίτι της και με έβαλε να κάνω όλες τις δουλειές.

Να μελετήσετε τα παραδείγματα που ακολουθούν. Σε όλες τις περιπτώσεις τα σύνθετά του *βάλλω* γράφονται με δύο λ. Να διορθώσετε τους τύπους, όπου χρειάζεται. Σε όλα τα παραδείγματα να αντικαταστήσετε το σύνθετο του *βάλλω*, με άλλο ρήμα ή φράση, ώστε αφενός να σχηματιστεί κατά το δυνατόν ισοδύναμη έκφραση και αφετέρου να είναι σαφές αν ο τύπος που χρησιμοποιείται δηλώνει τη διάρκεια (αν σχηματίζεται δηλαδή από το ενεστωτικό θέμα, οπότε και το *βάλλω* θα γραφεί με δύο λλ), το στιγμιαίο ή το συντελεσμένο (αν σχηματίζεται δηλαδή από το αοριστικό θέμα, οπότε και το *βάλω* θα γραφεί με ένα λ).

- α) Οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να **υποβάλλουν** τα δικαιολογητικά τους εμπρόθεσμα. Διαφορετικά, δε θα γίνουν δεκτά από την υπηρεσία μας.
- β) Θα σε **αποβάλλω** από την τάξη, αν συνεχίσεις να μιλάς.
- γ) Κάθε φορά που μιλούσε, τον **απέβαλλε** από την τάξη.
- δ) Τον **απέβαλλε** από την τάξη, γιατί μιλούσε συνέχεια.
- ε) Για όσο καιρό θα έχετε μισθωμένο το διαμέρισμα, είστε υποχρεωμένος να **καταβάλλετε** το ενοίκιό σας στον ιδιοκτήτη του την πρώτη κάθε μηνός.
- στ) **Κατέβαλλε** το ενοίκιό του με συνέπεια την πρώτη κάθε μηνός.
- ζ) Έχει τρεις μήνες να **καταβάλλει** το ενοίκιό του.
- η) Αν **καταβάλλεις** το ενοίκιό σου στην αρχή του κάθε μήνα, δεν μπορεί να κάνει αγωγή εναντίον σου ο ιδιοκτήτης του διαμερίσματος, για όσο καιρό ισχύει το συμβόλαιο μίσθωσης.
- θ) Αν **καταβάλλεις** προσπάθεια και δώσεις τον καλύτερο εαυτό σου, θα πετύχεις στις εξετάσεις.
- ι) Θα **καταβάλλω** κάθε δυνατή προσπάθεια, για να ανταποκριθώ στις προσδοκίες σας.
- ια) Όποιος **καταβάλλει** προσπάθεια και διαβάξει συστηματικά αμείβεται.
- ιβ) Του έκανα μήνυση, γιατί συστηματικά με **διέβαλλε** στους φίλους και τους γνωστούς μου.
- ιγ) Ύστερα από τα αποδεικτικά στοιχεία που σας κατέθεσα, είναι σαφές, κύριοι δικαστές, ότι πρόθεση του κατηγορού μου είναι να με **διαβάλλει** και να σπλώσει την υπόληψή μου.
- ιδ) Δεν ήθελα να σε **προσβάλλω**, ούτε να σε φέρω σε δύσκολη θέση.
- ιε) Μ' αυτά που λες με **προσβάλλεις**.
- ιστ) Με **πρόσβαλλες** και αυτό δεν μπορώ να το ανεχτώ.

ιζ) Αν δε σε ικανοποιεί η απόφαση, μπορείς να την **προσβάλλεις** με προσφυγή σου στο Συμβούλιο Επικρατείας.

4 Να ξαναγράψετε τα παραδείγματα, αντικαθιστώντας τα ρήματα *καταβάλλω* και *υποβάλλω* με άλλα ισοδύναμα ρήματα ή εκφράσεις. Μπορείτε, αν κρίνετε απαραίτητο, να επιφέρετε και άλλες αλλαγές στα παραδείγματα:

- α) **Κατέβαλε** εύκολα τους αντιπάλους του, γιατί διέθετε αριθμητική υπεροχή.
- β) Η νόσος τον **κατέβαλε** σε μικρό χρονικό διάστημα, γιατί ο τρόπος ζωής του ήταν ανθυγιεινός.
- γ) **Κατέβαλλε** τη συμφωνημένη δόση του δανείου σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- δ) **Θα καταβάλω** κάθε δυνατή προσπάθεια, για να σταθώ στο ύψος των προσδοκιών σας.
- ε) **Υποβάλατε** εκπρόθεσμα τα δικαιολογητικά σας, γι' αυτό και εξαιρέθήκατε από τη διαδικασία αξιολόγησης.
- στ) **Υποβλήθηκα σε μεγάλη ταλαιπωρία**, για να καταθέσω τη φορολογική μου δήλωση στην Εφορία όπου υπάγομαι.

5 Να συμπληρώσετε τα παραδείγματα με τις φράσεις: *από καταβολής κόσμου, σα να κόλλησε η βελόνα, όπως ο διάολος το λιβάνι, απόβλητους της κοινωνίας, ήταν εκτός βολής, κληρονομικές καταβολές, του δικηγόρου του διαβόλου, μου έκανες την καρδιά περιβόλι, θα σπάσει ο διάολος το ποδάρι του.*

- α) Τουφέκισε το λαγό, αλλά δεν τον πέτυχε, γιατί .....
- β) Του εξήγησα επανειλημμένως ότι αυτό που ζητάει δε γίνεται, αλλά αυτός όλο τα ίδια και τα ίδια, ...
- γ) Το φιλανθρωπικό μας ίδρυμα βασικό στόχο του έχει την παροχή οικονομικής ενίσχυσης, κοινωνικής και ηθικής στήριξης στους .....
- δ) ..... η άρχουσα τάξη προσπαθούσε να επιβάλει την ιδεολογία της.
- ε) Οι ..... επιδρούν στη διαμόρφωση της ψυχοσωματικής υπόστασης του ανθρώπου.
- στ) Συμφωνώ με όσα λες, αλλά προβάλλω αντιρρήσεις, για να παίξω το ρόλο .....

- ζ) Κάποτε ..... και θα μου πέσει και μένα ο πρώτος αριθμός του λαχείου.
- η) Από τότε που τσακωθήκαμε με αποφεύγει, ... !
- θ) Τι να μη στενοχωριέμαι! Με όλ' αυτά που μου είπες για την κακή επίδοση και συμπεριφορά του γιου μου στο σχολείο, ... !

6 Να συμπληρώσετε τα παραδείγματα με το κατάλληλο από τα σύνθετα του ουσιαστικού βολή: *καταβολή, προκαταβολή, αποβολή, μεταβολή, εμβολή, περιβολή, διαβολή, αναβολή, παραβολή, αυθυποβολή, αντιπαραβολή.*

- α) Μετά από μια ..... που είχε, δεν μπόρεσε να ξαναμείνει έγκυος.
- β) Η ..... του καιρού άλλαξε τα σχέδιά μας για το τριήμερο.
- γ) Πήρε τελικά ....., γιατί, παρά τις επανειλημμένες υποδείξεις των καθηγητών του, η συμπεριφορά του πήγαινε από το κακό στο χειρότερο.
- δ) Η ..... σου είναι ανάρμοστη για το σχολείο. Φρόντισε να έρχεσαι καθαρός και περιποιημένος.
- ε) Η προθεσμία για την ..... των δικαιολογητικών θα ανακοινωθεί την επόμενη εβδομάδα.
- στ) Υπέστη ..... της καρδιάς.
- ζ) Παρουσιάστηκε μπροστά μας με αδαμαία .....
- η) Ποτέ δε χρησιμοποίησα τη ..... και τη συκοφαντία, για να επιτύχω τους στόχους μου.
- θ) Θα δώσετε μια ..... και θα εξοφλήσετε το υπόλοιπο ποσό σε μηνιαίες δόσεις.
- ι) Η υπόθεση δε σηκώνει άλλη ..... . Επιβάλλεται να κλείσει το συντομότερο δυνατό.
- ια) Όπως αποδείχτηκε από την ..... με το πρωτότυπο, το αντίγραφο είχε παραποιηθεί.
- ιβ) Πήρε ..... από το στρατό, για να φοιτήσει στο πανεπιστήμιο.
- ιγ) Μας διηγήθηκε για μια ακόμη φορά την ..... του Ασώτου Γιού.
- ιδ) Όπως αποδείχτηκε από τις εξετάσεις, τα συμπτώματα που εμφανίζει δεν πρέπει να οφείλονται ούτε σε οργανικά ούτε σε παθολογικά αίτια. Οφείλονται μάλλον σε .....

Γ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ - ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ

απ.: σελ. 466

Επίπεδο Ι

- 1** Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των λέξεων που είναι στην παρένθεση.
- 1) Ἐπιστὰς δὲ αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν ἐν ..... (ὄραμα, δοτ. εν.)
τῆς ..... (νύξ).
  - 2) Εὗροις δ' ἂν ἐπιῶν ..... (πόλις) ἀτειχίστους.
  - 3) Καὶ ..... (ποιμὴν, ονομ. πληθ.) ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ
ἀγραυλοῦντες.
  - 4) Οἱ δὲ πείθονται καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους ἐμβιβάζουσιν εἰς τὸν ἵππον,
..... (ἡγεμών, αιτ. εν.) καταστήσαντες αὐτῶν .....
..... (Ὀδυσσεύς, αιτ. εν.)
  - 5) Ὅθεν μετὰ ..... εὐλόγον (πρόφασις) πρὸς τὸν .....
(πατήρ) αὐτὴν ἔπεμψε.
  - 6) Γυνὴ ἀνδρεία ἐνεργεῖ τῷ ..... (ἀνὴρ) ἀγαθὰ πάντα τὸν βίον.
  - 7) Πρῶτον μὲν οὖν ἐπέταξεν αὐτῷ τοῦ Νεμέου ..... (λέων) τὴν
δορὰν κομίζειν.
  - 8) Πάντα ταῦτα ἐφνλαξάμην ἐκ ..... (νεότης, γεν. εν.)
- 2** Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις των παρακάτω πρωτόκλιτων και δευτερόκλιτων ουσιαστικών:
- α) Περὶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλει..... διττὰς εὗρον ἐπιστήμ..... οἱ
ἀνθρωπ....., τὴν ἱατρικ..... καὶ τὴν γυμναστικ....., ὧν ἡ μὲν τὴν
ύγίει....., ἡ δὲ τὴν εὐεξί..... ἐντίθησι.
  - β) Ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θε..... ὄρκ....., οἱ δὲ πολέμι.....
ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδ..... παρὰ τοὺς ὄρκ..... λελύκασιν.
  - γ) Ἐν τῷ λοιπ..... βί..... τὴν τοιαύτην ἐπιείκει..... ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκ-
βάλλοι.
  - δ) Ἡ πατρίς τοὺς Ἀθηναί..... ἐνίκησεν οὐ μόνον τοῖς ὄπλ....., ἀλλὰ καὶ
τῇ φιλανθρωπί.....
- 3** Να βάλετε τα επίθετα στο γένος, στην πτώση και στον αριθμό του ουσιαστικού που προσδιορίζουν:
- 1) Ἐγὼ προσπεσὼν ἐξωμοσάμην αὐτοῖς μὴ ..... (ἀληθής) ἱατρὸν
εἶναί σε.
  - 2) Τοιοῦτον ἡμῖν τὸν ..... (καλός) ἡνίοχον καὶ διαφορῆλάτην ἐκπέ-
πομφας.

- 3) *Τοὺς λόγους τοὺς ..... (πολύς) τῶν Ἀθηναίων οὐ γινώσκω.*
 4) *ᾠ Κροῖσε, ὀλίγοι μὲν οἱ ..... (εὐδαίμων).*
 5) *..... (ἰσχυρός) τῆς στάσεως οὐσης καὶ ..... (πολύς) χρόνον ἀντικαθημένων ἀλλήλοις εἴλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα.*
 6) *Ἔπεισεν αὐτὸν ὁ Σόλων μεταθέντα τὴν πόλιν ..... (ἡδύς) καὶ ..... (μέγας) κατασκευάσαι.*

4) Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους των ρημάτων που είναι στη διπλανή στήλη:

α) Ἄλλοις χρήματά ..... πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι.	παῦσαι
β) Κρατησίκλεια διὰ τάχους ..... ἀπαίρειν τὸν κυβερνήτην.	κρίνειν
γ) Λόγος δύναται φόβον	ἔστι
δ) Ἐγὼ γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ..... ἐν τῇ πόλει.	ἀνοῖξαι
ε) Ὑμεῖς τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβουλεύσασθε ἀθρόους	ἐκέλευσεν
στ) Τότε ὁ Κροῖσος οὕτω τοῦ Σόλωνος	ἤρξα
ζ) Ἐγὼ σε ἀποστέλλω ..... τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.	ἀποτρέπονται
θ) Πάντες οἱ Ἕλληνες ἀσκοῦσι τὴν ἀρετὴν, τὴν δὲ δουλείαν	κατεφρόνησεν

5) Να αναγνωρίσετε τις αντωνυμίες που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις:

- 1) *ᾠ βασιλεῦ, τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ σοι μόνην.*
 2) *Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἡρακλῆς εἰς Τίρυνθα ἤλθε.*
 3) *Παῖδες ἐμοί, ἐγὼ μὲν ἤδη τοῦ βίου ὑπέξιμι, ὑμεῖς δ' ἄπερ ἐν τῇ ἀμπέλῳ μοι κέκρουπται ζητήσαντες, εὐρήσετε πάντα.*
 4) *Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν;*
 5) *Ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει.*
 6) *Ὅρῳ γὰρ ἔγωγε τήνδε τὴν ὀρχηστρίδα ἐφειστηκυῖαν καὶ τροχοὺς τινα αὐτῇ προσφέροντα.*

6) Να σχηματίσετε το α πρόσωπο του παρατατικού και του αορίστου των ρημάτων που σας ζητούνται:

	Παρατατικός	Αόριστος		Παρατατικός	Αόριστος
κελεύω			κελεύομαι		
πείθω			πείθομαι		
γράφω			γράφομαι		
κηρύττω			κηρύττομαι		

7 Να κατατάξετε τα ουσιαστικά και τα επίθετα που σας δίνονται στις παρακάτω στήλες.

Λέων, ἀμπέλου, γραός, ἀληθινῆς, ἐσπέρα, ὀδῶ, ἀγαθῶν, ἀνοήτοις, παῖδας, ἐπιστήμας, ὀξειάς, μειρακίῳ, δορᾶν, ἀρμάτων, χάρις, πόλιν, ἀνδρείαν, καρδιάς, τιμάς, ποιμένες, ποιμένας, εὐδαίμονες, ἐπιμελεῖς, βασιλέως, σπήλαιον.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ			ΕΠΙΘΕΤΑ	
A κλίση	B κλίση	Γ κλίση	B κλιτα	Γ κλιτα

8 Να κατατάξετε τις αντωνυμίες που σας δίνονται στον παρακάτω πίνακα: *ταύτης, ἐαυτῆ, σοί, ὑμῶν, οἴπερ, αὐτός, σά, σφέτερα, ᾧν, τίνων, τισί, ἐμοῦ, ὅποια, ἐκείνοις, σαντοῦ, αὐτοί, ποῖα, ἄλλος, πότεροι, τόσοι, πόσαι, ἡμῖν, ἐμῶν, ἐαυτοῖς, ὁπότεροι, ἔτερος.*

Προσωπικές:	
Δεικτικές:	
Αναφορικές:	
Αόριστες:	
Κτητικές:	
Οριστική:	
Ερωτηματικές:	
Αυτοπαθητική:	

9 Να βρείτε τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων. Ποια από τα ρήματα αυτά είναι δίπτωτα και ποια μονόπτωτα:

- α) Ὡ βασιλεῦ, τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ σοι μόνην.
 β) Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἡρακλῆς εἰς Τίρυνθα ἦλθε, καὶ τὸ προσταττόμενον ὑπὸ Εὐρουσθέως ἐτέλει.
 γ) Ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῆ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα.
 δ) Παῦσαι τοῦ κλαίειν εἰ δὲ μή, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπιδώσω σε τῷ λύκῳ.
 ε) Τὸ κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ.

10 Να αντιστοιχίσετε τις στήλες:

Στήλη Α		Στήλη Β
Λύκος λιμώττων περιῆει ζητῶν τροφήν.	(1)	(α) επιθ. προσδ.
Ἐγὼ εἰμί ἢ ἄμπελος ἢ ἀληθινή.	(2)	(β) ετερόπτ. προσδ.
Θεάματα καὶ ἀκροάματα ἥδιστα παρέχεις.	(3)	(γ) αντικείμενο
Ἐνυπέμπουσι τῷ Μελησίπῳ ἀγωγούς.	(4)	(δ) κατηγορούμενο
Ἡμεῖς ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους.	(5)	(ε) κατηγ. προσδ.
Καὶ συμβολῆς γενομένης ἠττήθησαν οἱ περὶ τὸν Μαξέντιον.	(6)	(στ) ἔμμεσ. αντικ. (ζ) εμπρόθ. προσδ. (η) υποκείμενο

11 Να βρείτε το υποκείμενο των παρακάτω μετοχών:

- Κύριος δὲ γενόμενος τῶν πραγμάτων Σόλων τὸν δῆμον ἠλευθέρωσε.
- Διερχόμενος τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὖρον καὶ βωμόν.
- Γενομένης πυρᾶς ἀνεβιβάσθη δεδεμένος θεωμένων ἀπάντων Περσῶν.
- Ἐπανελθούσης αὐτῆς ἐπυνθάνετο πῶς οἱ οἰκεῖοι αὐτὴν προσεδέξαντο.
- Καὶ δὴ ἐν ὁδῷ ἦν στήλη πετρίνη ἀνδρὸς λέοντα πνίγοντος.

Επίπεδο II

1 Στα συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων που είναι στην παρένθεση:

- α) Οἱ δὲ οὐ ..... (προσδέχομαι, αόρ.) αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν.
 β) Ἀποπέμπουσιν αὐτὸν πρὶν ..... (ἀκούω, απαρ. αορ.)
 γ) Τούτων δὲ μάρτυρας ..... (παρέχομαι, γ πληθ. παρατ.) τοὺς κυβερνήτας.

- δ) Καίτοι ὑμεῖς τίνα τρόπον ..... (νομίζω, παρακ.) περὶ τούτων, θεωρήσατε.
- ε) Ἡρακλῆς πρῶτος τόνδε τὸν ἀγῶνα ..... (συναγείρω, οριστ. αορ.) δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος.
- στ) Καὶ πολλάκις μὲν ..... (προαγορεύω, γ εν. παρατ.) τοῖς στρατιώταις τοὺς ἀλίσκομένους μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι.
- ζ) Εἴ τις ἀπὸ πρώτης ὥρας εἰργάσατο, ... (δέχομαι, γ εν. προστ. ενεστ.) σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα.

2 Να αναγνωρίσετε γραμματικά τα ουσιαστικά του παρακάτω κειμένου:

Ἀλώπηξ ὑπὸ τινος παγίδος τὴν οὐρὰν ἀποκοπεῖσα, ἐπειδὴ δι' αἰσχύνην ἀβίωτον ἠγγεῖτο τὸν βίον ἔχειν, ἔγνω δεῖν καὶ τὰς ἄλλας ἀλώπεκας εἰς τὸ αὐτὸ προσαγαγεῖν ἵνα τῷ κοινῷ πάθει τὸ ἴδιον ἐλάττωμα συγκρούσῃ.

3 Στο κείμενο που ακολουθεῖ να αναγνωρίσετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά και να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις τους και στους δυο αριθμούς:

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν... Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων.

4 Να μεταγράψετε τις προτάσεις θέτοντας ὅλους τους κλιτοὺς τύπους στον ἄλλο αριθμό:

- α) Οὗτος ἀρρώστῳ παρακολουθῶν, πάντων ἰατρῶν λεγόντων αὐτὸν μὴ κινδυνεύειν, ἀλλὰ χρονίσειν ἐν τῇ νόσῳ, οὗτος μόνος ἔλεγε αὐτῷ πάντα τὰ αὐτοῦ ἐτοιμάσαι.
- β) Ἐγὼ προσπεσὼν ἐξωμοσάμην αὐτοῖς μὴ ἀληθῆ ἰατρὸν εἶναι σε.
- γ) Ὡ βασιλεῦ, τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ σοι μόνην.
- δ) Ὡς δὲ ἔμαθεν ἄτρωτον ὄντα, ἀνατεινόμενος τὸ ῥόπαλον ἐδῶκε.

5 Να δηλώσετε τη συντακτικὴ θέση των υπογραμμισμένων λέξεων:

- 1) Χρεῶν γὰρ ἦν αὐταῖς νεὼς περαιωθείσης στῆναι παντελῶς.
- 2) Λύκος ἤκουσε παιδίον κλαίοντος καὶ γραδὸς λεγούσης αὐτῷ.
- 3) Μὴ τοὺς Ἀθηναίους ἔατε μείζους γίνεσθαι.
- 4) Πάντων ἐτοιμῶν γενομένων ἀφίκοντο εἰς Ταίναρον.
- 5) Τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν.
- 6) Ἐπιστὰς δὲ αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν αὐτῷ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς.

6 Να αναγνωρίσετε συντακτικὰ τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς του κειμένου (παράθεση, επεξήγηση, επιθετικός, κατηγορηματικός):

- 1) Ὑπὸ τὰς παροψίδας ἔσκεπε λευκά τινα καὶ μικρὰ καὶ στρογγύλα λιθίδια.
  - 2) Κλεπτίστατος ἄνθρωπος ὑπὲρ ὃν ἀκούομεν Εὐρυβάτην τὸν Οἰχαλίεα.
  - 3) Μόνος δὲ Βούτης ἐξενήξατο πρὸς αὐτάς, ὃν ἀρπάσασα Ἀφροδίτη ἐν Λιλυβαίῳ κατῴκισε.
  - 4) Ὅρω πολλοὺς ἰδιώτας οἱ πάντα πόνον καὶ κίνδυνον ὑποδύονται.
  - 5) Τύραννοι δ' εἰσὶ τινες οἱ ὄλους οἴκους ἀναιροῦσι.
  - 6) Εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν εἶδες.
  - 7) Ἀγαμέμνων οὖν αὐτὸς ἡγεμὼν τοῦ σύμπαντος στρατοῦ ἦν.
  - 8) Νόμος γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς, ὃς ἐπιτάττει ἀεὶ τὸ αὐτό, μένειν ἐν τῇ τάξει καὶ νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.
- 7** Να ἐπισημάνετε τοὺς ετερόπρωτους προσδιορισμοὺς τῶν παρακάτω προτάσεων καθὼς καὶ τὶς λέξεις ποὺ προσδιορίζουν:
- 1) Εἰπέ μοι τίνα τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων ἡγῆ εὐδαιμονέστατον εἶναι.
  - 2) Ἐγὼ σε ἀποστέλλω ἀνοιῆσαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.
  - 3) Τὴν ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προσέταξαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς.
  - 4) Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλοὺς.
  - 5) Οὕτω δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς.
  - 6) Σόλων τοὺς Δράκοντος νόμους ἀνεῖλε πλὴν τῶν φονικῶν ἅπαντας.
  - 7) Ὡς πλησίον ἦσαν τῶν πετρῶν, ἀφιᾶσιν ἐκ τῆς πρόφρας πελειάδα.
- 8** Να ἐπισημάνετε τοὺς εμπρόθετους προσδιορισμοὺς καὶ νὰ δηλώσετε τὴ σημασία τους:
- 1) Πρὸ ὀλίγου ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἄδης δεινῶς ἠπέιλον τοὺς ἰατροὺς πάντας.
  - 2) Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἡρακλῆς εἰς Τίρυνθα ἦλθε, καὶ τὸ προσταττόμενον ὑπὸ Εὐρυσθέως ἐτέλει.
  - 3) Τὰ ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν.
  - 4) Λόγος γὰρ περὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων ἐνομοθέτησεν.
  - 5) Ἄνδρες ἦσαν οἱ νομοθετοῦντες, διὰ τοῦτο κατὰ γυναικῶν ἢ νομοθεσία.
  - 6) Κρητὲς τοὺς παῖδας τοὺς ἐλευθέρους μανθάνειν ἐκέλευον τοὺς νόμους μετὰ τινος μελωδίας.
  - 7) Ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτριῶς αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο.